

JOÑAAKAYEETAKERIRI JUAN

Joñaa kantakeri Jesucristo

1 ¹Jiroka okaratzi joñaa kantakeri Pava tsika ikantakota Jesucristo, iriira Pava kantakaarori iriyoyetantyaarori iromperataneete tsika onkantakotya okaakitzimataintsiri iriñaayeetero. Iro jotyaantantakariri Pava imaninkarite inkamanteri Juan. Tema irika Juan iri jomperatapiintakari Pava. ²Iri Juan itzimi kinkithatakerori okaratzi iñaakeri. Jiroka okaratzi ikinkithatakeri, iñaane Pava, tsika otzimi ikantakaantakeri Jesucristo inkamantantero. ³Kimoshirera inkantaiya itzimi ñaanatairone iroka kamantaantsi, ari inkempitayetyaari eejatzi inkarate kempisanterone. Kimoshirera inkantaiya inkarate monkarayetairone okaratzi osankinatainchari. Tema okaakitzimatake iriñaanta-yeetyaarori.

Jovethayeetari kempisantzinkariite karatatsiri 7 papatoyetaka

⁴Naakara Juan itzimi osankinatziro iroka. Eeroka nosankinatzi kempisantzinkariite karatatsiri 7 papatoyetaka janta nashiyetachari nampitsi saikayetatsiri Asia-ki. Tema añaatsi Pava iroñaaka, iri etakaro pairani itzimake, irootzimatake impiye, kaminthaara inkantayetaimi irirori, kameetha isaikakaayetaimi janta. Ari inkempitaimiri eejatzi irika ipaiyeetziri “7 tasorentsi.” ⁵Ari inkempitaimiri eejatzi Jesucristo, tema kyaaryoori onatzi

okaratzi iñaaventziri. Iriitakera etanaarori ipiriinta ikamavetaka, iriira pinkathariventairiri maaroni ikaratzi pinkatharivetachari jaka kipatsiki. Iriitakera etakoyetairi aakaite. Iriitakera kempitakaantairi inkivaatyeemi, ipeyakoyetairora ayaariperonka ikapathainkatakeranki ikamimentayetai.

⁶Iriitakera pinkatharitakaayetakairi. Iriitakera omperatasorentsitakaayetairi antavaitantaaniriri Pava itzimi Ashitariri. Iriitake otzimimotairi irovaneenkaro, iriitake pinkathariperotaatsiri. Ari inkantaitatyeeroni. Ari onkantyaari. ⁷Jirika Cristo, inkenapai menkoriki, maaroni iriñeetavairi. Irimatzityaaro iriñeeri ovathaamerekitakeriri. Iriiraakoyeetaiyaari maaroitene jaka kipatsiki, irimatziyaaaro kaari sheninkatavakaa-chane. Ari onkantyaari.

⁸Jiroka ikantzi Avinkatharite Pava:

Naakatake oshiyarori etarori osankinarentsi, Naaka oshiyarori eejatzi overaantarori.

Añaachana Naaka iroñaaka, Naaka etakaro pairani notzimake, Naaka piyaatsine apaata.

Naakatake tziaperotatsiri noshintsinka.

Joñaa kantaka Itomi Atziri

⁹Naakara Juan, pirentzi povayetaana pikempisantzinkaritai, ari akarataiyakeni amavetakero akemaantsivaitaka, ari atsipatavaka ipinkathariventayetai Jesús.

Eeniro nosaikiranki othampishiki paitachari Patmos nokinkithatziro iñaane Pava, nokamantantziro ikantakenari Jesús. ¹⁰Okanta aparoni kitaite ipampithashiretakotapiintaitari Avinkatharite, tzimatsi joñaakakenari Tasorentsinkantsi. Nokemakeri notaapiiki ipaita kantanari, ikempitakarora tyootaantsi iñaavaitzi, ¹¹ikantakena: “Posankinatero onkarate noñaakemiri. Iro potyaanteneriri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka janta nashiyetakarori nampitsi saikayetatsiri Asia-ki. Tema jiroka 7 nampitsi, paitachari: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea.”

¹²Ari nopithokanaka notaapiiki nameneri ipaita ñaanatanari. Noñaatziiri ootamentotsipayeeni jovetsikayeetziri oro. Ikaratzi 7. ¹³Iro kantacha janta niyankineki ari josatekaka aparoni kempitakarori Itomi Atziri. Opamankakeri iitziki iithaare. Jontarekakari ichopineeki jovetsikasheronaataatziiri oro. ¹⁴Kitamaropovainka ikantaka iitoki, kempivaitaka iroomi ivitzi oisha, kitamaroki okantaka iroovaitake sharaka. Irooki okempiyetakarori paampari. ¹⁵Shipakiryaa okantayetaka iitzi, iriivaitake iporeryaatzi kireeki itagaitziiri. Okempivaitakaro iñaane opoimpaatzi osheki jiña. ¹⁶Joirikake impokiropayeeni irakojanoki, ikaratzi 7. Joimishitovimaitaro ipaanteki kempitakarori osataamentotsi, apimitzikarate okanta othoyempitake. Ikempitakarori iporoki ikantaranki ooryaatsiri ishipakiryaaperotzi tampatzikapaite.

¹⁷Ikanta noñaakeri, tyaanakena nokamanake. Iro kantacha jantantakanaro irakojano, ikantana: “Eero pitharovi, Naakatake etarori, Naakatake overaan-

tyaarone. ¹⁸Naakatake kañaaneri, nokamavetaka iro kantacha iroñaaka ari nonkantaitatyeeeni nañagai. Naakatake ashitaaro shintsinkantsi jovayeetaanara nompeyakaantya notyaantayetantai sarinkaveniki. ¹⁹Posankinatero okaratzi piñaakeri, iro petanakya okaratzi piñaakeri iroñaaka, impoña onkarate piñeeri eejatzi apaata. ²⁰Ikaratzi ootamentotsi piñaakeri karatatsiri 7, iriira oshiyakaaventariri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka janta nashiyetakarori nampitsi. Ikaratzi piñaakeri impokiro noirikakeri nakojanoki, karatatsiri 7, iri oshiyakaaventariri maninkariite tsipayetaariri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka.”*

**Kamantaantsi jotyaantaitakeneriri 7
japatoyetaa kempisantzinkariite:**

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Efeso-ki

2 ¹“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Efeso-ki. Iriira ñaanatziri oirikakeriri 7 impokiro irakojanoriki, osatekainchari niyanki ipaampatakera 7 ootamentotsi. Ikantziri:

²Niyotziro okaratzi pantayetziiri, tsika pikanta pantavaitake, okaratzi pamavetakeri. Pisamayetakari kaariperoshireriite. Piñaantayetaari paitashivaitachari, “Otyaantajanoriite” itizimi iyotaantashivaitachari. Piyotairi eeroka thairi jinayetatziri. ³Kyaaryoori pinake, amavevaine pikantaka, osheki pikemaantshivaitaka jovasankitaaventaitzimiro pimairyero novairo. Temaita pisamavaita. ⁴Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethata-tsine. Jiroka okanta: Povashaantanakero

* **1.20:** Tzimatsi kantatsiri irikaite “maninkariite” ñaaventakotainchari jaka, iriitakera atziriite ikaratzi jevayetairiri kempisantzinkariite. Tzimayetatsi pashine kantatsiri, iriijanoyetake kyaaryoori maninkariite.

eerokaite petakotanta, te pantairo pikempivetanakaroranki pairani. ⁵Pinkin-kishiretero tsika pikanta pairani ovakera pikempisantanake. Povashaantero tsika pikanta iroñaaka, pimpiyakotairo pantairo tsika pikantanaka ovakeraini pikempisantanake. Tema eerorika povashaantairo, ari niyaatashitakemi, naapithataimiri ootamentotsi saikimotakemiri janta. ⁶Iro kameethataintsi pantakeri eerokaite pikisaneentakero jantayetakeri ikaratzi kempisantanairiri jiyotaanziriranki Nicolás. Nomatzitaitakari naaka. ⁷Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkariite. Intzimerika kitsirinkakerone, ari noshinetairi iroyaaro chochoki ovañaantatsiri tsika otzimi pankitainchari itasorentsipathateki Pava.’”

Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Esmirna-ki

⁸“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Esmirna-ki. Iriira ñaanatziri itzimi etakarori, intzime overaantyaarone. Iriira ñaanatziri itzimi kamavetaicha iro kantacha añagai eejatzi. Ikantziri:

⁹“Niyotziro okaratzi pantayetzi, niyotziro tsika okanta pikemaantsivaitaka, niyotziro tsika okanta pashinonkaavaitaka, eerokataavetakara ashaarantashiretaneri. Niyotzi eejatzi ithaiyakotakami judfo-payeeni janta. Ipaitashivaitaka judfo, aña Satanás ashitayetakari. ¹⁰Eero pitharovakaashitaro onkarate pinkemaantsityaari. Tema irootaintsi piñeero tzimayetatsi janta tsika inkarate irashitakotakaante kamaari. Ari pisaikeri onkarate 10 kitaite pinkemaantsivaitya, iñaantashiretatyamira kamaari. Iro

kantacha ontzimatyepinkyaaryooshirete eerokaite piyaatakaairo onkantavetakya irovaitemi, impoña apaata aritake nañaakagaimi, onkempivaityaaro namathaiyetaatyemimi. ¹¹Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkariite. Intzimerika kitsirinkakerone iroka, eerora jiñeero inkemaantsivaitaiya irapiitairo inkamai.’”

Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Pérgamo-ki

¹²“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Pérgamo-ki. Iriira ñaanatziri otzimotziri irosataamento apimitzikaratatsiri okanta othoyempitzi. Ikantziri:

¹³“Niyotziro pantayetzi, niyotzi ari pisaikimotakeri ikaratzi ipinkathariventziri Satanás. Iro kantacha niyotzimi eejatzi oisokero povakena pipairyapiintakero novairo, te povashaantero paventaashiretana. Te povashaantakero eerokaite okantavetaka jovamaaveetakari noyempisantakaaperotane Antipas, itzimi kinkithatakotakenari janta tsika jinampitaro Satanás. ¹⁴Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethatatsine. Jiroka okanta: Tzimayetatsi tsika pikarataiyini kempitakariri Balaam jiyotaantzi. Tema pairani Balaam, jiyotaapiintakeri Balac onkantya inkaimashiryaantyaariri charinetanakariri Israel-ni irovakaiyaari ipomeyeetziniriri ikempitakaantashitari ivavane. Jimayempitakaakeri eejatzi. ¹⁵Ari okempitakari eejatzi tzimayetatsi itzimi kempisantayetakerori jiyotaanziriranki Nicolás. ¹⁶iPovashaantairo! Eerorika povashaantziro, ari niyaatashitakemi novayiriteri, iroora novayiritantyaari osataamentotsi

* 2.6,15: Te jiyoperoyeetzi itzimi “kempisantanairiri jiyotaanziriranki Nicolás.” Kempitaka iriyetake nashitaincha japatota, iri iyotaashivaitakariri kempisantzinkariite, aamashitya iri kempitakariri Balaam okaratzi jantakeri pairani irirori.

shitovatsiri nopaanteki. ¹⁷Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkariite. Intzimerika kitsirinkakerone iroka, ari nompakeri iroyaaro omanaantsitsitsiri maná. Ari nompakeri eejatzi aparoni kitamarori mapi tsika osankinataka ovakerari vairontsi tsika otzimi kaari jiyoyeetzi, intaani iriyotairo intzime aakerone iroka mapi.’”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Tiatira-ki

¹⁸“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Tiatira-ki: Iriira ñaanatziri Itomi Pava, itzimi kempitakariri irooki paampari, itzimi poreryaataintsiri iitziki. Ikantziri:

¹⁹‘Niyotziro pantayetzi, petakoyetan-taka, pinkempisantake, pantavaitake, kamaitaner pinake. Eekero pinkamaitantyaaro iroñaaka panaakaanakero pikantaveta pairani. ²⁰Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethata-tsi. Jiroka okanta: Paapatziyakaro eerokaite tsinane paitachari Jezabel. Okantzi iroori kamantantanero onatzi, iro kantacha okaratzi iyotaantakeri iroori, osheki oitzipinashiretakeri notzikatane. Iro opoñaantari ovakaayetakari

ipomeyeetziniriri ikempitakaantashiitari ivavane. Omayempitakaayetakari eejatzi.

²¹Osamani noyaakovetako ovashaantantyaarori antakeri, iro kantacha te onkove ovashaantero omayempivaitzi.

²²Eerorika ovashaantashitaaro, arira nomantsiyatakeri tsika omayempitajaan-tapiintake, ari onkemaantsivaityaari. Ari nonkempitakeri inkarate mayempitakerone. ²³Ari novamaayetairi ikaratzi iyotaayetakari. Iro ompoñaantyaari iriyotai maaroni kempisantzinkariite naakatake iyoshiretziri maaroi, niyotzi opaita ipampithashireyetari, niyotzi opaita ikemashireyetziri. Ari onkantya noipiyantyaamirori okaratzi

pantayetakeri eerokaite. ²⁴Irooma eerokaite, kapatapainchari janta Tiatira-ki kaari kempisantakerone okaratzi iyotaantashivetakari, eerora nokisathatzimi. Tema te pimpankiventa-vaityaaro okaratzi iyotaantashivetakari ipaitayeetzi “iromanakaaperotane Satanás.” ²⁵Iro kantacha eerokaite ontzimayeera pinkyaaryooneyete irojatzi nompoyantakyaari. ²⁶Intzimerika kitsirinkakerone irimonkaratero noñaane irojatzi ovekaraantapaakyarone, aritake nomatakaakeri impinkathariventairi atziriite. ²⁷Ari oshiyakyaaro ikempitakena Ashitanari naaka, jimatakaakenaro ipinkatharitakaana, ari inkempitagaiyarori eejatzi iriroriite impinkatharitakairi. Ari ijevatantaiaari irashirokotzite.

Irijatzi aperotairine iisanentane, inkempitakaantairi iporokaitziro kovitzi.

²⁸Ari nompaiye naaka kempitakariri impokiro orimishi. ²⁹Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi jiñaanatziri kempisantzinkariite.’”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Sardis-ki

3 ¹“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Sardis-ki. Iriira ñaanatziri ipaitayeetzi ‘7 tasorentsi,’ itzimi oirikiriri 7 impokiro. Ikantziri: ‘Niyotzimiro pantayetakeri, ikantayeetzi “añashireri,” aña te ari pinkantya, kamashireri pinayetzi.

²Pinkakempishiretai. Pinkyaaryooshirete eero pikamashiretanta. Tema Pava jiñiio okaratzi pantziri te pimontakatero otzimi ikovakayimiri. ³Pinkinkishiretero ikamantaitakemiri pairani, pimontakatero. Povashaantero pantapiintakeri. Eerorika pikakempitai, ari nomapokapaimi nompieerika, nonkempityaari jomapokantzi aparoni koshintzi. ⁴Iro kantacha tzimatsi kapicheeni janta Sardis-ki matakakeri ikiteshiretzi.

Iriiyetake kempitakariri kaari oipatsite-rone iithaare, irootakera apantantaariri irikaite onkantya intsipantaitaayanari nokithaataro kitamarori. ⁵Intzimerika kitsirinkakerone, aritake nonkithatairi kitamarori. Eero noshetziro ivairo itsipataari josankinatakotaka inkarate kañaaneyetaatsine. Aña ari nonkantairi Ashitanari, eejatzi maninkariite: “Ikempi-santaana irika.” ⁶Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisantzinkariite.”

Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Filadelfia-ki

⁷“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Filadelfia-ki. Iriira ñaanatziri Tasorentsitsiri, Kyaaryoojanori. Iri jiñaanatzi jovayeetakeri irominkyaayetairi atziriite, irijatzi otzikayetairine kaari irishineete inkyaayete. Arira inkempitaiyaari David-ni. Tekatsira shintsithaterine irika ominkyaantaatsiri, itzimi eejatzi otzikayetantaatsiri. Ikantziri:

⁸“Niyotziro pantayetzi. Pamene. Noshinetakemi pinkyee, tekatsira otzikaa-vakemine. Iroora nomatakemiri tera pishintsishiretaiyeni, iro kantacha pimonkarataakenaro noñaane, te inkemaitemi pinkante: “Te jashitana Pava.” ⁹Iriroma irikaite kantashivaita-chari: “Naaka Judío.” Kaarimaita judío-perori, aña iri jashiyetakari Satanás. Irootakera notyeerovakaantaiyaariri apaata iñaapinkathayetaimi. Ari iriyotairi omatatya netakotakami. ¹⁰Tema pikyaaryoventakero eerokaite pimonkarayetziro noñaane, aritake nonkempoyaa-ventakemi eero iñaantashiretantayeetami. Tema kapichetapaake iriñaantayeetan-tyaariri ikaratzi nampiyetarori kipatsiki. ¹¹Irootzimatake nompikyake. Kisora povero pikempisantakeri, eero pamenaa-shivaitanta panintaiyaaro impayeetaimiri, iramathaiyeetaimira. ¹²Intzimerika

kitsirinkakerone iroka, ari nonkempitakaantairi aparoni tzinkamintsi otzinampitziro itasorentsipankote Pava. Ari irashi irovairo irisaikai. Ari nonkentakotaineri ivathaki ivairo Pava, ari iriyoyeete Pava ashitaari. Ari nonkentakotaineri ivathaki ovairo nampitsi Jerusalén, ari iriyoyeetai irisaikai irika inampiki Pava, tsika ontzime areetaachane osaaviki ompoña-gaiyaaro inkiteki. Ari nonkentakotaineri eejatzi ivathaki ovakerari novairo. ¹³Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisantzinkariite.”

Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Laodicea-ki

¹⁴“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Laodicea-ki. Iri ñaanatziri ipaiyeetziri ‘Ari onkantyaari,’ itzimi javentaashiretapiintayeetari jiñaavaitziro kyaaryoori. Iriira jiñaanatzi itzimi jovetsikakaayeetakeri pairani iroka kipatsi. Ikantziri:

¹⁵“Niyotziro pantayetzi. Pikempitakarora kaari saavaatatsine, kaari katsinkaatatsine. Nokoviri naaka, saavaari. Eerorika osaavatz, katsinkaari. ¹⁶Irooma pikempitaro eempaari jiña, ari norovaventakyaami. ¹⁷Pikantapiintaiyini eerokaite: “Ashaarantakana, tekatsi nonkovitye.” Iro kantacha tera ari pinkantya, aña ovashireri pinatzi, manintaari, ashinonkaari, mavityaakiri, sapokamerekiri. ¹⁸Aña ontzimatyepinkempitakaantairo pamanantaatyeeerimi noorote itzimi itaayeetakeri imporekaperotantyaari. Arira pimatairo pashaarantya. Pinkempitakaantairo pamanantaatyeeeromi kitamarori noithaare, eero pisapokamerekivaitanta iro ompoñaantyaari pimpashiventavaitya. Pinkempitakaantero pamanantaatyeeeromi naaventaro peshitakotantaiyaari pimavityaakivaitake. ¹⁹Iro nametari naaka nokisathatziri netakotane, novasankitairi. Ontzima-

tyeera pinkyaaryootai eerokaite, pimpiya-shireyetai. ²⁰Pamene, kempivaitakara nonkatziyatyeemi jakakiroki nokaimi nonkyaantyaari. Tzimatsirika inthomointa kemakenari, ishinetanarika nonkye, ari antsipatavakaiyaari ayootavakaiya.

²¹Intzimerika kitsirinkakerone iroka, aritake intsipataiyaana nompinkathariventante. Tema nomatakero naaka nokitsirinkakero, notsipataari isaikamentoki Ashitanari nopinkathariventantai.

²²Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisan-tzikariite.’”

Tharomentaantsi inkiteki

4 ¹Okanta okaratapaake iroka, noñaatzai ashitaryanaana inkite.

Irijatzi apiitapairo jiñaanatapaana noñaakeri inkaaranki poimpatapaintsiri ikempitari tyoorentsi. Ikantana:

“Pimpoke jenoki, ari noñaakemiro

onkarate avisatsineri apaata.” ²Ikanta niyaashinenkatake jenoki, noñaakero

saikamentotsi, okempivaitakaro isaikan-

tapiintari pinkatharijanori, ovaneenka

okantaka. Tzimatsi aparoni saikantaka-

rori. ³Irika saikaintsiri shipakiryaa

ikantaka, ikempitakaro potsitakiri mapi

karenikitatsiri. Itapotakari oyechari

isaikamentoki, ikempivaitakaro oyechari

natsiryaakiri mapi karenikitatsiri.*

⁴Tzimatsiya pashine saikamentotsi 24

okaratzi, iro osatekakeriri niyankineki

saikaintsiri. Ari isaikayetakeri antariko-

naite, kitamaro okantayetaka iithaare,

oro inayetake iramathaire. ⁵Noñaake

ookatharontsi, nokemakero opoñaanaka

oñaanake janta saikamentotsiki. Tzimatsi

7 ootamentotsi ovaampatainchari, iri

omontetakari saikamentotsi. Iriitakera

oshiyakaaventariri Itasorentsita Pava, karatatsiri eejatzi 7.

⁶Tzimatsi inkaare omontetakari

saikamentotsi, kiteshaaniki okantaka.

Tzimatsi 4 inkiteveri katziyeenchari, iri

tapotakerori iroka saikamentotsi. Iro

kantacha irika inkiteveriite otzimi osheki

irooki, irootake jamentantayetari

tsikarika, jamentantayetaro eejatzi

itaapiiki. * ⁷Aparoni inkiteveri joshiyakari

kashekari. Pashine joshiyakari vaca-aniki.

Pashine atziriporo jinake. Iriima pashine

joshiyakari jevovaita pakitha. ⁸Ipoñaashi-

taka otzimayetanake ishivanki irika

inkiteveri, 6 ishivanki tzimayetanaintsiri.

Otzimi osheki irooki ivathaki, otzimita-

naka irooki inthomointa ivathaki. Iriitake

aakoventanakarori ipanthaapiintake,

kitaiteki eejatzi tsireni, ikantzi:

Tasorentsi, Tasorentsi, Tasorentsi inatzi

Pinkathari Pava, Shintsiperotatsiri.

Iriitake añaatsi iroñaaka, iri etakaro

pairani itzimake, irootzimatake

impiye.

⁹Ari ikantapiintatya irikaite inkiteveri

itharomentari irika saikaintsiri, kantaita-

chari jañi. Ikanta joñaakantakero irikaite

jiñaapinkathatapiintakeri, ipaasoonketa-

piintakeri, ¹⁰jimatanakero eejatzi 24

antarikonaite jotyeerovashitanakari

saikaintsiri, kantaitachari jañi.

Itharomentanakari, jamathairiyimotana-

kari. Ari jiñeetzirori omapero janaakotan-

tzi irika saikaintsiri ipinkatharitzitzi,

okantaveta ipinkathariventantaveta

eejatzi antarikonaite. Ikantaiyanakeri:

¹¹Novinkatharité, Pavá,

Iroora apantataitarori ontzimimotemi

eeroka povaneenkaro, ñaapinkatha

inkantayeetemi, ontzimimotemi

pishintsinka.

* **4.3:** Mapi “potsitakiri karenikitatsiri” ipaiyeetziro “jaspe,” ipaiyeetziro eejatzi “cornalina.” Irooma mapi “natsiryaakiri karenikitatsiri” ipaiyeetziro “esmeralda.” * **4.6:** Kantakotachari jaka “kiteshaaniki” okempitakaro okantara botella, vidrio eejatzi cristal.

Eerokatake ovetsikayetakero
maaroni, tema eerokatake kovashi-
tainchari ontzimayete povetsikane.

Osankinarentsi ipoña Oisha

5 ¹Noñaatziiri irika thointainchari saikamentotsiki, joirikake irakoja-noki aparoni osankinarentsi. Kameetha apinaitaka, 7 okaratzi japiipiitaitakero jontsirekaitakero eero japinairyaañaitaro. ²Noñaatzi eejatzi aparoni maninkari tzmatsiri ishintsinka, shinsheenka ikanta iñaavaizti, ikantzi josampitantzi: “¿Niinkama ipairyeeetakeri irontsirekaryeero osankinarentsi, impoña irapinairyeeero?” ³Tekatsi aparoni materone irapinairyeeero iriñaanatero. Te intzime inkiteki, tekatsi eejatzi kipatsiki, ari okempitakari sarinkaveniki, te intzime apinairyeeerone. ⁴Iniroite niraanaka, tema tekatsi materone irapinairyeeero iriñaanatero. ⁵Ikantana aparoni antarikona: “Aritake piraaka. Pamene. Tzimatsira aparoni matakeroiri otzimimotziri itasorenka, iri materone irontsirekaryeero, irapinairyeeero eejatzi. Iriitakera aparoni charinetakariri Judá, ipaiyeetziri ‘Kashekari.’ Irijatzi charinetakariri David-ni. Iriitakera ipairyeeetakeri irimatero.”

⁶Opoñaashitaka noñaake aparoni oisha. Ikatziyaka niyankineki osaikakera saikamentotsi, josatekari inkiteveriite, josatekari antarikonaite. Kempivaitaka irika oisha aritake jovamaaveetakari pairani. Tzimatsi okaratzi 7 ichée. Tzimatsi eejatzi 7 irooki. Iriira oshiyakaaventachari 7 Tasorentsi, ikaratzi jiñeetairi maaroni kipatsiki. ⁷Ikanta irika oisha, jiyaatashitakeri okarikiini saikaintsiri. Joirikapaakero osankinarentsi. ⁸Ikanta inkiteveriite ipoña antarikonaite, jotyeerovashitanakari oisha, jiñaapinkathatanakeri. Tzimayetatsi ivanthaamento. Tzimayetatsi kasankainkari itaayeeetziri

jovayeetakero oro-naki. Iroka kasankainkari iro oshiyakaaventacha iñaañaatane itasorentsitaikaitane. ⁹Ari ipanthaiyanakero ovakerari panthaantsi, ipanthaakotziri oisha, ikantzi:

Eeroka ipairyeeetakeri poirikero
osankinarentsi, eeroka ontsirekaryeerone,

Tema eeroka kapathainkataints
jovamaaveetakami, ari pipinakoventairi atziriite jashitantaariri Pava.

Ari opoña jashiyetaari Pava tsika
ikaratzi sheninkamirinkatavakaa-
chari tsikarikapayeeni, kemathata-
vakaarori iñaane tsikarikapayeeni,
ikaratzi nampiyetarori tsikarika
janta, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni.

¹⁰Eeroka kantakaarori ikempitantaariri
pinkathariite, ikempitaari omperat-
sorentsitaari, jantavaitaineri Pava.

Iriiyetakera pinkathariventairine
osavisatziite.

¹¹Opoñaashitaka noñaake osheki
maninkariite piyotzimentapaakarori
saikamentotsi, tsika isaikake inkiteveriite
ipoña antarikonaite. Ari ipiyoperotaiya-
paakani oshekirini, oshekirini maninka-
riite. ¹²Ikantaiyini:

Irika oisha jovamaaveetakari, iriira
apantaperotataitaari ontzimimoteri
itasorenka, ontzimimotairi irashaa-
karo, iriyotane, ishintsinka, iriñaapinkathayeetairi, irovaneenkataiya,
intharomentaityaari.

¹³Nokematzi ipanthaiyanakeni maaroite
saikantarori inkite, kipatsi, inkaare,
sarinkaveni. Ikantaiyini:

Irika thointainchari saikamentotsiki,
itsipatakari oisha, tharomentaari
jinatzi, ñaapinkathataari jinatzi,
otzimimotziri irovaneenkaro,
ipinkathariventantzi, arira
inkantaitatyeeni.

¹⁴Iriira inkiteveriite apiipiitzirori ikantzi, “Ari onkantyaari.” Iriima antarikonaite otyeerova ikantaiyakani jiñaapinkathatai-yarini irika kantaitaachaneri.

Jontsirekayeetakero

6 ¹Opoña noñaakeri oisha jontsirekaryaanakero etanakarori jontsirekayeetakero. Ari ishincheenkatanake iñaavaitanake aparoni inkiteveri, okempivaitakaro ookatharontsi, ikantzi: “iPimpoke! iPamene!” ²Noñaatziiri ishiyataipaaka aparoni kitamarori mora, joirikakero ivyaane irika kyaakotakariri mora. Jamathaitavakeri, jatake irovayiritya, iraperotante.

³Ipoña jontsirekaryakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “iPimpoke! iPamene!” ⁴Ari ishiyataipaaka pashine mora kityonkari, ipaitavakeri iniroite ovathaamentotsi kyaakotakariri. Iri jovayeetake irovashaantakairi atziiriite isaiki kameetha kipsatsiki. Irojatzji opoñaantanakari jovamaavakaayeta.

⁵Ipoña jontsirekaryakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “iPimpoke! iPamene!” Noñaatziiri ishiyataipaaka pashine mora cheenkari, joirikataike itenamento kyaakotakariri.

⁶Nokematzi ñaavaitanaintsiri ikatziyeeyakani inkiteveri, ikantaitzi: “Pimpimantayete eepiyokiini pivankire, pimpinatakaapero-tyaaro, tema te ontzimaperote. Ari paake osheki kireeki aparoni kitaite, irojatzji iriñeetantakyaarori irinirote tashetsi. Iro kantacha tekeraatara povaariperotziro pankirentsi tsika jaayeetziro jimireetari, tsika jaayeetziiri eejatzji yeenkantsi.”*

⁷Ipoña jontsirekaryakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “iPimpoke! iPamene!”

⁸Noñaatziiri ishiyataipaaka pashine mora kiteriri, ipaitayeetziiri “Kaamanetaantsi” kyaakotakariri. Ari itsipatakari ipaitayeetziiri “sarinkaveni.” Irika ipaitayeetziiri “Kaamanetaantsi” ipairyeeetake irovamaayete osheki osavisatziite. Tzimayetatsi jovamaakaanakeri irovathaantayeetyaari osataamentotsi, tzimayetatsi aayeteri itashe, pashine aayetakeri mantsiyarentsi, pashine iratsikayeteri katsimari piratsi. *

⁹Ipoña jontsirekaryakero oisha pashine. Noñaatzi oponkitziki pomepirinimentotsi ishireete ikaratzi jovamaaventaitakeri ikyaaryootzi iñaaventziro iñaane Pava. ¹⁰Iri kaimayetanaaintsi shintsini, ikantaiyini: “Novinkatharijanorité, Tasorentsi, Kyaaryoori. ¿Tsikapaitema onkarate poyaaventya onkantya pimpiyakoventantyaanari, povasankitayetairi osavisatziite?” ¹¹Ipoña ipayeetakeri kitamarori kithaarentsi inkithaatya, ikantzi: “Ekerotyaaami pimakoryaavake irojatzji irareetantakyaari pirentziite pitsipatakari pantavaitake. Tema ontzimatyete irovamaayeeteri eejatzji iriroriite inkempitakotyaaami eerokaite.”

¹²Noñaatziiri oisha jontsirekaryakero pashine, kapatapaaka aparoni inthonkantyaarori. Ari omapokanakari iniroite onikaro. Tsivakimatanake ooryaa, tsireniki okantanaka. Kityonka ikantanaka kashiri ikempitanakaro iraantsi. ¹³Ari ithopiryaayetanake impokiro, ikempivaitanakaro oparyiikitzji irakakiri chochoki otekakitziro iniroite tampyaa. * ¹⁴Te onkonoatanai inkite, okempivaitanakaro apinaitaranki iniroite

* **6.6:** Iro ikantajaanaitakeri jaka: “Pimpimante apaponaroini harina onkarate ompinatya aparoni denario. Pimpimante mavaponaroini cebada onkarate ompinatya aparoni denario.”

* **6.8:** Jiroka kantakotachari jaka “tzimayetatsi,” intzimerika 4 atziiri, aparoni kamakaanatsine. Ari inkantyaari pashineki nampitsi tsikarika itzimayetzi 4 atziiri, aparoni kamakaanatsine. Arira inkantayetyaari maaroni kipsatsiki. * **6.13:** Iroka chochoki ikantakoyeetzi jaka higuera onatzi.

tsipana. Te iriñeetairo otzishipayeeni otarankayetanake eejatzi othampishipayeeni. ¹⁵Omanaiyanakani atziiriite impereta-moroki. Ari ikaratzi jomanaiyanakani maaroitene, pinkathariite, iriiperoriite, ijevarepayeeni ovayiriite, ashaarantaneriite, shintsiriite, omperataariite, saikashivaitane-riite eejatzi. ¹⁶Irikaite omanayetanainchari ikaikaimatanakero otzishi, mapiite, ikantzi: “Patsinakaiyenani. Pomanena eero noñaantari thointainchari saikamentotsiki. Pomanena eero noñaantari oisha kisaneeen-takenari.” ¹⁷Tema monkarapaitetapaakara iyatsimanka. ¿Tzimatsima amaveterone?

144,000 ikentakotamakoyeetakeri

7 ¹Okanta okaratapaake iroka, noñaake ikatziyayeta 4 maninkariite tsikarika ovachentetapaara kipatsi. Iriitake otzikaakerori iniroite tampyaa. Iroora kaari jiñeetantaro ontamakaata-kairo inkaare, te iriñeetero eejatzi ovaraapanayetero oshi inchato. ²Ipoña noñaake eejatzi pashine maninkari itonkaapaake ishitovapiintzi ooryaa. Shincheenka iñaanatapaaakeri 4 maninka-riite. Tema irikaite 4 maninkariite, otzimimotziri ishintsinka, ipaiyeeetakeri irovaariperotero kipatsi eejatzi inkaare. ³Ikantapaakeri: “Apaatara povaaripero-tziro kipatsi, inkaare, inchatopayeeni, nopothotavakeriita nonkentakotamakotantyaariri jomperayetaari Pava.” ⁴Nokematzi aparoni ñaaventakotanake-riri ikaratzi ikentakotamakoyeetakeri. Ikarataiyini 144,000. Iriiyetakera karatatsira 12 jinashiyetaa icharineyetari Israel-ni. ⁵Ikentakotamakoyeetake 12,000 Judá-mirinkaite, 12,000 Rubén-mirinkaite, 12,000 Gad-mirinkaite, ⁶ipoña 12,000 Aser-mirinkaite, 12,000 Neftalí-mirinkaite, 12,000 Manasés-mirinkaite, ⁷ipoña 12,000 Simeón-mirinkaite, 12,000

Leví-mirinkaite, 12,000 Isacar-mirinkaite, ⁸ipoña 12,000 Zabulón-mirinkaite, 12,000 José-mirinkaite, 12,000 Benjamín-mirinkaite.

Kitamaroyetaintsiri ikithaayetaka

⁹Okanta okaratapaake iroka, noñaatzi ipiyotaiyakani atziiriite. Tema oshekipero ikantaka, tekachaaajaini materone iriyoteri tsikarika ikarataiyini. Iriiyeta-kera poñaayetainchari tsika ipinkathari-ventzitayeevetakari tsikarikapayeeni, sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, nampitziyevetarori tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni. Irika atziiriite, iriitakera katziyayetachari janta isaikamentoki oisha, kitamaro ikantayetaka ikithaaye-taka. Joirikayetake kompiropena. ¹⁰Tharomenta ikantaiyaka, ikaimaiyini ikantzi:

Iriira Pava ovavisaakotantatsiri, iriitakera thointainchari saikamentotsiki, itsipatakari kempitakotakariri oisha.

¹¹Ipoña jotyeerovaiyanakani ikaratzi tapothaitakerori saikamentotsi. Jirika ikarataiyake: maninkariite, antarikonaite, ipoña inkiteveriite. Itharomentanakari Pava, ¹²ikantaiyini: “iAri onkantaari! Tharomentaari jinatzi irirori, otzimimotziri irovaneenkarro, iyotaneri jinatzi, paasoonketaari jinatzi, ñaapinkathataari jinatzi, tzimatsi itasorenka eejatzi ishintsinka. Onkantaitatyeenira antharomentaiaari Pava. Ari onkantaari.”

¹³Ipoña jiñaananatanakena aparoni antarikona, ikantzi josampitana: “¿Niinkama irikaite kitamarothaitaintsiri ikithaataka? ¿Tsikama ikenapaakeka?”

¹⁴Ari nokantanakeri naaka: “Iitaantya, piyotziro eeroka novinkatharite.” Ipoña ikantanakena irirori: “Iriiyetakera ñaayetakerori ‘Iniroite Kemaantsivaitaan-tsi.’ Okempivaitakaro inkivayetantakyaa-

romi iithaare iriraane oisha, irootake kitamaromaitakaaperoyetakerori.

¹⁵Irootakera ikitsirinkantaarori irikaite ikatziyimotaari Pava isaikamentoki. Ari inkantaitatyeeni kitaiteri, eejatzi tsireni irantavaaitaineri itasorentsipankoteki. Irika thointainchari isaikamentoki, ikempitaaro iriimi katziyathaantetainchane iraampeyeeri irikaite. ¹⁶Eero itasheneentavaitai, eero jimireneentavaitai, eero ikemaantsivaitaari ooryaatsiri, ¹⁷tema irika kempitakariri oisha, katziyimotakariri niyankineki thointainchari isaikamentoki, iriitakera aamaventaiaarine, inkempitakaantairi jaamaventaitari oisha, iriitake aayetairine irirakairi jiñaa tsika otzimi ovañaantatsiri. Tema Pava osheyookiperotairine, jiraavaiyetaka.”

Karatapaintsiri 7 jontsirekayeetakero

8 ¹Ikanta kempitakariri oisha jontsirekayaakero karatapaintsiri 7 jontsirekayeetakero. Osamanineeronka jimaireetapaintzi inkiteki, tekachaajaini aparoni ñaavaitatsine. * ²Ipoña noñaakeri 7 maninkariite itzimi itsipatapiintakari Pava. Ipayeetakeri tyoomentotsi. ³Ipoña ipokapaake pashine maninkari, ikatziyomotapaakaro pomepirinimentotsi, joirikanakitakero jovetsikaitziri oro. Irika maninkari, ipayeetavakeri osheki kasankainkari intaantyaaro joirikanakitakeri. Ari okonovakero iñañaatane atziriite itasorentsitakaitairi, kempivaitaka ompiyotakyaami onampinaki pomepirinimentotsiki. ⁴Okanta otaanaka kasankainkari janta joirikanakitakeri maninkari, katziyeenkatanaka oyachaane okonovainkatanakaro iñañaatane

itasorentsitakaitane, osheki onimotakeri Pava. ⁵Ipoña irika maninkari itzimi oirikanakitakero itaamento, jaake ovaamparimenkite pomepirinimentotsi, jotetakeri joirikanakitakeri. Jookakeri kipatsiki. Ari omapokanakari kameñeenkatanaintsiri, iniroite ookathathanaka, iniroite onikanaka eejatzi.

Tyoomentotsiite

⁶Ovetsikaiyanakani 7 maninkariite intyootaiyeni.

⁷Ari jetanakaro aparoni maninkari ityootanake, omapokashitapaaka oparyaapaake kipatsiki sharaka, eejatzi paampari, kempivaitapaaka iraantsi. Otaapaakero kipatsi. Iro aperotyaami kashetani kipatsi ontaiya inchatopayeeni, eejatzi inchashipayeeni. *

⁸Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka otonkanake kempitakarori iniroite otzishi, shitovanake paampari, ookapaaka inkaareki, okempitapaakaro iraantsi. Iro aperotyaami kashetani kipatsi tsika otzimayetzi jiñaa, ⁹iro iraperotyaami inkamayetemi ikaratzi saikayetantarori inkaare, eejatzi ikempiyetakari saikayetantakarori iniroite pitotsi. ¹⁰Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka ithopiryaanake impokiro, paampa ikantanaka irojatzi tsika otzimayetzi jiñaa, iro aperotyaami kashetani kipatsi otzimayetzi jiñaa. ¹¹Irika impokiro paryeentsiri kipatsiki ipaitayeetziri “Kepishiri.” Tema kepishaa ikantapaa-karo maaroni jiñaa tsika oparyaayetake ipomeki. Iro aperotyaami kashetani kipatsi inkamayetemi atziri itzimi opiyakeri jirakero jiñaa.

* **8.1:** Kantakotchari jaka “osamanineeronka,” aamashitya okaratzi 1/2 hora. * **8.7-12:** Jiroka kantakotchari jaka “Iro aperotyaami kashetani kipatsi.” Aririka ankotaryeeromi mavakota kipatsi, impoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori, maaroni inchatopayeeni, shimapayeeni, othonka oshityaatanake jiñaa janta.

¹²Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka itsirenikitanake ooryaa, iro iraperotyaami kashetani te irooryaaperotai. Ari ikempitanakari eejatzi kashiri ipoña impokiro, te irooren-taperotaiya tsireni.

¹³Nokematzi poimpatapaintsiri jarapaake inkiteki, noñaatziiri pakitha inatzi, ikantapaake jateki: “iEejoo, eejoo, eejoo, inkantamacheeteri inkarate nampitavaiyaarone kipatsiki, iri apeshityaarone kapatapainchari intyoota-vai mava maninkariite!”

9 ¹Ipoña ityootanake pashine maninkari. Noñaatzi josaviinkata-paake kipatsiki aparoni kempitakariri impokiro. Iriira ipairyeyetake irashita-ryeero omorona inthomointaperotatsiri. ²Ikanta jashitaryaakero, ari oshitovainka-tanake kachaari, iroovaitake okantaranki iniroite ootaantsi. Opamankanakeri ooryaatsiri, eejatzi tampyeenka. ³Ari ishitovanakeri kachaariki osheki tsinaroniro, ikempitapaakari ikentantzi kitoniro. ⁴Te irishinetaiteri irovaaripero-tero pankirentsi, inchashipayeeni, inchatopayeeni. Intaani ikentayetapaa-keri atziriite kaari ikentakotamakoyetzi Pava. ⁵Irikapayeeni tsinaroniro, te ishineeteri irovamayeri atziriite ikentaye-takeri. Intaani ikemaantsitakaayetashita-kari ikaratzi 5 kashiri. Iniroite ikatsitzi-motakeri, iroovaitake iyatsinka kitoniro. ⁶Oshekira inkemaantsivaitya atziriite, inkovayetanake atziriite inkamapithateri, eero okantamaita.

⁷Irikapayeeni tsinaroniro ikempitakota-kari morapayeeni jiñaantakaayeetari irovayiritya, jamathaiyetakari oro. Atzirivorovaitake ikantayetaka. ⁸Santha-petaishi okanta iishi, iroovaitake oishi

tsinane. Antarotziitaini iraiiki, iroovaitake iraiiki kashekari. ⁹Kempivaitaka ikithaata-karomi ashirotaki ichopineeki. Iniroite impoimpatanake jaraiyanakeni, irirovai-take ipoimpatzi imorane atziriite aririka irovayiritavakaiya. ¹⁰Ikempitakariki-toniro otzimayetzi ithoyene ipatzishi-thaki. 5 kashiri osamanitzi avisantyaari iyepiyanka. ¹¹Irikara ijevaritakariki tsinaroniro, maninkari inavetaka, iriitakera pinkathariventantatsiri janta inthomointaperotzi omorona. Ipaitayee-tziri irika “Aperotantaneri.” Iñaaneki hebreo, ipaita “Abadón.” Iñaaneki griego, ipaita “Apolión.”

¹²Arira overaari etanakarori jatekaitzi “ieejoo!” Iro kantacha eenirora okapata apite inkantaite “ieejoo!” omonkaratya.

¹³Ipoña ityootanake pashine maninkari, eeniro ikapatapaaka intyootavai aparoni maninkari irojatzi irimonkaratantyaari 7 maninkariite. Nokematzi ñaavaitanain-tsiri osorinacheenampiki pomepirinimen-totsi montetakariri Pava. ¹⁴Jiñaanatapaak-keri maninkari tyootanaintsiri, ikantziri: “Poosoryaakoteri 4 maninkariite itzimi kempitakarori oosotatyeerimi iniraani jiña ipaitayeetzi ‘Eufrates.’” ¹⁵Jash-ryaakoyeetakeri maninkari ayimatakeri irovante. Iri aperoterinemi iroveri atziri nampiyetarori kashetani kipatsi. Irootakera jashiryaakoyeetantakariri iraperotante. ¹⁶Tzimatsi osheki ovayiriite kyaakoyetakariri imorane. Ikantaitakena, ikarataiyini 200,000,000 ovayiriite. ¹⁷Ipoña noñaakeri ikoñaapero-tanake irika ovayiriite noñaavyatakariki, ikithaayetakaro ashirotaki ichopineeki. Tzimatsi porekathaitaintsiri ikempitakariki paampari, pashine kityonkaneeronkathai-taintsiri, pashine kiterithaitaintsiri. Irika

* **9.15,18:** Jiroka kantakotchari “Iri aperoterinemi iroveri atziri nampiyetarori kashetani kipatsi.” Aririka ankotaryeeromi mavakota kipatsi, impoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori.

morapayeeni, irirovaitake iito kashekari. Oshitovanake ipaanteki paampari, kachaari, kiterimoito okantanaka, osheki oshitzinka. ¹⁸Iroora aperoterinemi ovamairi atziri nampiyetarori kashetani kipatsi, okaratzi shitovanaintsiri ipaanteki. ¹⁹Tema ipaanteki morapayeeni otzimayetake ishintsinka. Aña kantatsi iratsikantantyaaro eejatzi ipatzishitha, ikempivaitakarira maranke.

²⁰Iro kantamaitacha, te irovashaantero ikaariperoyetzi atzirite kaari irovamaayee. Eekero jiyaatakaatziro iñaapinkathayetanakeri kamaari, iñaapinkathatziri oshiyakaaronsi jovetsikayeetziri oro, kireeki, ashiro, mapi, inchakota, ikempitakaantakeri pava, temaita inkemanete, te iraniitanete.* ²¹Tera irovashaantanakero eejatzi jovantayetzi, ikisaminthatantzi, jimayempitzi, ikoshitayetzi.

Maninkari oirikakerori iryaani osankinarentsipana

10 ¹Ipoña noñaake josaviinkata-paake pashine maninkari, ikenan-tapaakaro menkori, kempitavaitaka irika iro inkithaataka yaami menkori. Kempitavaitaka iri oyechari iramathaitakya iitoki. Shipakirya ikantaka iporoki, irirovaitake ooryaatsiri. Omorekataike iporipayeeni. ²Joirikake iryaani osankinarentsipana. Jayiitzimatapaakera, jaatzikantapaakaro iitziperori inkaareki, irooma irampate, iro jaatzikantapaaka kipatsiki. ³Ikaimapaake shintsiini, iriivaitake ikaimi kashekari. Omapokashitanaka ookathatanaka, 7 okaratzi apiitanakero. ⁴Okanta okarata-paake 7 ookathataka, ari nokovaveta nosankinateromi nokemakari iñaavaiyee-takeri ookatharontsiki. Nokematzi iñaanatanakena aparoni inkitesatzi, ikantana: “Eero posankinatziro pikema-

keri ookatharontsiki.” ⁵Ipoña iñaavaita-nake noñaakeri maninkari jaatzikapaa-kero inkaare, ipoña kipatsi. Itzinaavako-tanakero irakoperori, ⁶iro iyoyeetantyaari te ithaiya iñaavaitziri ipairyirora ivairo Pava Kañaaneri, itzimi ovetsikakerori inkite, kipatsi, inkaare, maaroni ikaratzi tzimantarori. Ikantanake: “Tera osamani-tapai, ⁷irootaintsi intyoote overaantarori maninkari, arira omonkarapaitetya okaratzi Pava ikantakeriri kamantantane-riite inkamantantero kaari jiyotakoveeta pairani.”

⁸Nokematzi japiitanakero iñaanatanana inkitesatzi, ikantana: “Piyaatashiteri maninkari katziyeenchari inkaareki eejatzi kipatsiki, payero eeroka panaryeenchari joirikakeri.” ⁹Ari nokantakero. Niyaatashitanakeri maninkari, nokampitapaakeri, nokantziri: “Pimpenaro osankinarentsi.” Ipoña ikantanakena irirori: “Jiroka, poyaaro. Osheki ovochanka, iriivaitake pitsi aririka povakyaaro, irooma aririka piniyakero, osheki oyepishikemi pimotoziki.” ¹⁰Ari nokantakero, naakero, novakaro. Ari okantaka, pochakitake iriivaitake pitsi, iro kantacha osheki oyepishikanakena nomotoziki. ¹¹Ipoña ikantanakena maninkari: “Pinkamantayeterira onkarate avishimoyeterine ikaratzi nampiyetarori tsikarika janta, ikaratzi ipinkathariventayeetziri tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni. Pinkamantayeteri eejatzi pinkathariite.”

Apite ñaaventantaneri

11 ¹Ipoña ipayeetakena aparoni kotzitsi, nomonkaramento onatye. Ikantayeetana: “Piyaate pimona-ratero tasorentsipanko, eejatzi pomepiri-nimentotsi. Piyoteri eejatzi tsika ikaratzi

* 9.20: kantakotachari jaka “ashiro” irijatzira ipaiyeetziri bronze.

piyotainchari janta iñaapinkathatantzi.
²Eerora pimonkaratziro jakakiroki
 tasorentsiipanko. Iroora ishineyeetakene-
 riri pashinesatzi atzirriite, arira impiyotai-
 yaani maimanetantaneri janta tasorentsi-
 nampitsiki. Ari avisheri inkarate 42
 kashiri osamanite.* ³Aripaitera,
 notyaante apite ñaaventakotenari,
 iriitakera kinkithatapaakerone avisayeta-
 tsine, onkarate 1,260 kitaite iriñaaven-
 tena. Inkempitakotakyaari ikanta
 ikithaayeta ovashiretakotariri
 kaminkari.”

⁴Irikaite apite ñaaventantaneri, iriira
 joshiyakaaventayeetakeri pairani apite
 inchato, irijatzi joshiyakaaventayeetakeri
 apite irootamento Pava itzimi pinkathari-
 ventziriri kipatsisatzi.* ⁵Intzimerika
 kovatsine irimaimaneteri irika apite
 ñaaventantaneri, ari irishitovanake
 ipaanteki paampari, iraperotakeri
 kisaneeentziriri. Ari inkantyaari maaroni
 kovavetachane irimaimaneteri, ari
 inkamake. ⁶Irika ñaaventantaneri
 ontzimimoteri ishintsinka. Ari inkanta-
 kaakyaaro irirori eero oparyaagai inkane
 irojatzi irimonkaratantakyaarori
 ikinkithatakaantzi. Ari onkantake
 impeyero iraantsi jiñaapayeeni. Ari
 onkantake ontzime ompaitya pomerentsi-
 tzimovaityaarine osavisatzi. Ari irapiipii-
 tero okaratzi ikoviri irirori. ⁷Aririka
 onkaratapaake ikinkithatake, ari irishito-
 vanakeri koveenkari piratsi impoña-
 kyaaro omoroki inthomointaperotatsiri,
 imaimanetapaakeri apitera ñaaventanta-
 neri, irojatzi irovamaantakyaariri.
⁸Irookanakeri irovamaane avotsiki
 saikatsiri janta iniroite nampitsi, tsika
 ipaikakotajaantaitakeri pairani Ivinkatha-

rite. Iroora oshiyakaaventachari janta
 “Sodoma” ipoña “Egipto.” ⁹Eero ishinee-
 tziri inkitayeeteri irovamaane, ari
 avisaneentanakeri mava kitaite onkarate
 osamanite iramenaminthaiteri. Inthonkya
 iriñaayeteri nampiyetarori tsikarika,
 sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapa-
 yeeni, kemathatavakaarori iñaane
 tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariven-
 taitziri tsikarikapayeeni. ¹⁰Iniroite
 iroimoshirenkya kipatsisatziite, impashi-
 tavakaayetya opaiyetarika. Kimoshire
 inkantayetya jovamaayeetakerira
 apiteroite ñaaventantaneri itzimi
 kemaantsitakaayetakariri kipatsisatziite.
¹¹Iro kantacha, avisaneentanakera
 pashine mava kitaite, itasonkairi Pava
 irikaite, añaayetai. Ipoña ipiriintaa.
 Osheki itharovayeetanake jiñeetakeri
 ipiriintaa. ¹²Ikemayeetake shintsiri
 ñaantsi inkiteki, ikantaitake: “Pataite
 jaka jenoki.” Jomapokashitanaka
 jovajenokantanaaro menkori. Ari
 jiñaavairi maaroni kisaneeentavaitakeriri.
¹³Arira onikanakari iniroite kipatsi, iro
 aperoteromi nampitsi, ikamayetake
 ikaratzi 7,000 atziri. Iriima kaari
 kamatsine, ikantayetanake: “Omapero
 otzimi ishintsinka Pava saikatsiri
 inkiteki.”*

¹⁴Ari avisavetaka apite ikantaitake
 “jeejoo!” Iro kantacha, irootaintsira
 iriñeetero mavatatsine.

Overaantarori tyootaantsi

¹⁵Ipoña ityootanake ovekaraantarori
 maninkari, ari ikaimaitanake shintsini
 inkiteki, ikantaitzi: “Iroñaaka impinka-
 thariventantai Avinkatharite kipatsikinta.
 Ari impinkathariventantai Cristo, tsika

* **11.2-3:** Kantakotachari jaka “42 kashiri” irojatzi oshiyarori ikantayeetakeri “1,260 kitaite.” Irootakera kantakotachari avisaneentanake mava osarentsi osamanite. * **11.4:** Kantakotachari jaka “apite inchato” irootakera “olivos.” * **11.13:** Ikantaitziri “onikanakari iniroite kipatsi,” tsika otzimi 10 pankotsi, oporokanake aparori. Ari okantakari maaroni nampitsi.

itzimi jotyaantakeri Pava, ari inkantaita-tyeeni impinkathariventantai.”¹⁶Ari jotyeerovaiyanakani 24 antarikonaite, itharomentanakari Pava, ¹⁷ikantaiyini: “Pavá, Pinkatharí, Shintsiperorí, eerokatake ññaatsi iroñaaka, pitzimita eeroka pairani, irootzimatake pimpiye. Osheki nombaasoonketemi, tema pimatakeri poñaakantziro pishintsinka, pipinkathariventantzi. ¹⁸Pairani osheki ikisaneentakemi atziriite, iro kantacha iroñaaka, monkaratapaaka poñaakantyaariri piyatsimanka, povasankitaayetairi kamayetaintsiri, paperoyetairi ovamaan-tayetaintsiri. Aripaite pimpinayetairi kamantantaneriite pomperatane eeroka, ari pinkempitaakeri pitasorentsitakaane itzimi pairaayetairori pivairo ññaapinka-thayetaimira, maaroitte pimpinayetairi petanakyaari antariite irojatzí iryaaniiteki, maaroni.”

¹⁹Ipoña ashitryaanaka itasorentsipan-kote Pava janta inkiteki, koñaavaitanake tasorentsínaki tsika jotetakoitziro antzimotavakaantsi. Antaro ookathata-naka, onikanaka kipatsi, paryeenkata-paake iniroite jiriniki.

Tsinane ipoña noonke

12 ¹Ipoña okoñaatanake inkiteki aamparentsi. Noñaatzí aparóni tsinane, iriivaitakemi ooryaatsiri okithaa-takari, iri kashiri okatziyantaka. Amathai-takotakari ikaratzi 12 impokiro.*
²Omotzitatzi iroka tsinane. Osheki okaikaimavaitake okemaantsita ontzimaanite. ³Ipoña okoñaatanake inkiteki pashine aamparentsi. Noñaatzí aparóni noonke, kityonka ikantaka. Tzimatsi 7 iito, ipoña 10 ichée. Jamathai-

yetakero iito. ⁴Osheki impokiro jataanta-kari itzinko, iro iraperoteromi kashetani inkiteki ikaratzi tzimayetatsiri impokiroite. Ari ipokashitapaakero tsinane, ikovi irovityaaro eenchaanikite aririka intzimapaake.* ⁵Okanta otzimaanitake tsinane, shiramparyaaniki inake. Iriitakera jevatantaiyaarine atziriite irashirokotzite. Omapokashitaka jagaitanakeri ithointakara Pava isaikamentoki. ⁶Okanta tsinanera shiyanaka iroori tsika te inampiitaro. Ari jovetsikanontakerori Pava tsika onampi-tyaaro, onkarate 1,260 kitaite intziyeet-tero.

⁷Aripaitera otzimake ovayiritaantsi inkiteki. Iriitakera Miguel itsipayetakari imaninkarite. Iriira jovayirita noonke itsipayetakari imaninkarite irirori. ⁸Iro kantacha irika noonke, te ontzimaperote ishintsinka, jotziryaaeyetakeri inkiteki. ⁹Ari itsipataitakeri imaninkarite jotziryeeetakeri. Irika noonke jotziryeeetakeri, iriira paitachari “Kamaari,” ipaita eejatzí “Satanás.” Iriira kovatsiri iramata-viteri maaroitni atziriite ikaratzi nampitarori kipatsiki. ¹⁰Nokemataitatzí ñaavaitanaintsiri shintsini inkiteki, ikantzi: “Jetatainakarora ipinkathariven-tantzi Pava, jetatainakarora joñaakan-tziro ishintsinka, jovavisaakotantai. Jetatainakarora eejatzí Cristo jashitántaa. Tema aritake jotziryaaakeri itzimi thaveta-kotapiintakeriri janta Pavaki ipaiyeetziri ‘iyekiite.’ ¹¹Iro kantacha irikaite ipaiyeet-ziri ‘iyeki’ joitsinampagairi kamaari, tema aritake ikamimentairi kempitakariri oisha, kapathainka ikantaka ikamake. Iro joitsinampaantaariri eejatzí ikinkitha-tairo ññaantsi, jiminthataaro irirori

* **12.1-17:** Kantakotachari jaka “tsinane,” iriitakera oshiyakaaventachari judío-payeeni. Kantakotachari “otomyaaniki,” iriira oshiyakaaventachari Jesucristo. * **12.4:** Jiroka kantakotachari jaka “kashetani inkite,” aririka ankotaryeeromi mavakota inkite, impoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori.

inkamimentairi Cristo. ¹²Irootake, pintharomentantyaari eerokaite inkitesatzi. Inkantamacheetemi eerokaite kipatsisatzi, eejatzi inkaaresatzi, tema katsima ikantanaka kamaari jotziryeetakeri, jiyotzi kapatakotapaaka kapicheeni.”

¹³Ikanta jiñaakero noonke jotziryeetakeri kipatsiki, jetanakaro iñaashitakaavai-tanakaro tsinane otzimi ovaiyantakeriri shiramparyaaniki. ¹⁴Iro kantacha, tzimanake apite oshivanki, iroovaitake ishivanki pakitha. Iro arantanari iyaatero tsika te inampiitaro. Ari omanapithatakari iririite maranke. Ari avisaneentanakero mava osarentsi osaikavaite janta.* ¹⁵Ikanta iririite maranke joimishitovanake jiña ipaanteki, iroovaitanake iniraani jiña. Ikovaveta iroviinkero aririka oonkakotanakya. ¹⁶Iro kantamaitacha, tankanake kipatsi, oniyaatavakero jiña, ari okanta avisakotantakari tsinanera. ¹⁷Ari opoña ikatsimaperotanake noonke. Jatake irovayirityaari pashine otomiite iroka tsinane. Iriiyetakeri joshiyakaaventayeetzi itzimi kempisantakerori ikantakaantane Pava, itzimi kamaitanakarori ikinkithatakoyetairi Jesucristo.

Apite koveenkari piratsi

13 ¹Ipoña nokatziyapaaka inkaarethapyaaiki. Noñaatzi ishitovanake jiñaaki aparoni koveenkari piratsi. Tzimatsi okaratzi 10 ichée, 7 iito. Jamathaiyetakero icheepayeeni. Tzimatsi josankinayetakeri iitoki, ithainkatasorentsivaitaitzi. ²Irika piratsi iriivaitake karinari kashekari. Joshiyavaitakari okanta iitzipayeeni maini. Iroovaitake ipaante kashekari. Ikanta noonke, ipakeri ishintsinka irika piratsi, iriiperori

ikantanaka ipinkathariventantanake.

³Okanta aparoni iito kempitavaitaka irovamagaitakityeero, iro kantacha eejatzi añaagai. Ipampoyaaminthatanakeri osavisatziite, ⁴osheki iñaapinkathayetanakeri, itharomentanakari, ikantayini: “¿Ipaitama monkaratyaarine irika piratsi? ¿Ipaitama kitsirinkerine?” Ari ikempiyetakeriri eejatzi noonke, itharomentayeetanakari, tema iriitake pakeriri ishintsinka irika piratsi.

⁵Ipoña jiñaavaitanake irika piratsi, ithainkatasorentsivaitanake. Iriitake ipairyeeatake impinkatharite, okaratzi osamanite 42 kashiri ipinkathariventantake. ⁶Osheki ithainkatasorentsivaitake ipairyaa-minthavaitashitakari Pava, ipairyaa-minthavaitashitakaro tasorentsithaante, ipairyaa-minthavaitashitakari inkitesatzi. ⁷Irika thainkatasorentsitaneri, iriitakera ovayirityaarine itasorentsitakaitane, inkove iroitsinampairi. Iri ipairyeeatake ipinkathariventairi ikaratzi sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, nampiyetarori tsikarika, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni. ⁸Osheki iñaapinkathatanakeri kipatsisatziite kaari osankinatakotachaneri tsika josankinatakoyetaka jiyoshiiyetakeri pairani jovetsikantayeetakarori kipatsi, inkarate irañaakaayeetairi, ikaratzi ikamimentayetairi kempitakariri oisha. ⁹Kovirori inkemathatero iroka, inkempisante. ¹⁰Inkarate irominkyaavaitaite, ilrimatero! Inkarate ovamaantantyaarone osataamentotsi, ari inkempitayeetairi apaata irirori irovamaantayeetaiyaari osataamentotsi. Irootakera iroisokerotantyaarori inkempisantayetairi itasorentsitakaitari.

¹¹Ipoña noñaake pashine koveenkari piratsi ishitovanake kipatsiki. Tzimatsi

* 12.14: Kantakotachari jaka “ari avisaneentanakero mava osarentsi,” iroora ikantajaantayeetzi: “aparoni osarentsi, osarentsipayeeni ipoña kashetani osarentsi.”

apite ichée, iroovaitake otapoterempita ichée oisha. Iñaavaitapaake, ikempitapaa-kari noonke. ¹²Irika piratsi otzimimotziri ishintsinka. Irootake ipasavyaakariri etakarori piratsi itzimi jovamaaveetakari iitoki, ipoña jañagai eejatzi. Ishintsiventakeri atziriite iriñaapinkathateri etakarori piratsi. ¹³Joñaakantapaake kaari iñeetapiintaitzi. Ithonka iñaayetakari maaroit atziri jovayiitakeri paampari. ¹⁴Osheki kipatsisatziite jamatavitantakariri ishintsinka ipasavyaakariri etakarori piratsi jovaveetakari iitoki. Ipoña ishintsiventakeri atziriite irovetsike iroshiya-kaaro etakarori piratsi. ¹⁵Ikanta irika piratsi kempitakariri ichée oisha, itasonkakeri oshiyakaarontsi, añaanake. Kantanake iñaavaitzi. Japerotakeri jovamaayetakari kaari ñaapinkathaterine. ¹⁶Ikentakotamakotakaantakeri atziriite, terika irakojanoki. Maaroit atziriite ikentakotakaantakeri, antariite, iryaaniite, kovityaavaineriite, ashaaranta-neriite, omperataneriite, otzikataariite, maaroni. ¹⁷Tzimatsirika kaari ikentakoyeetzi, te irishineeteri iramanantavaite, eejatzi impimantavaite. Irootake onkovantaperotyaari inkentakoyeeteneri ivairo piratsi maaroiteni atziriite. Intzimayete pashine ikentakoyeetakeneri oshiyavetarori ivairo piratsi. ¹⁸Aparoni iyotaneri, ari onkantake inkemathatero iroka oshiyakarori ivairo piratsi. Tema iroka oshiyakarori ivairo piratsi, irootake josankinayeetzi “666.”*

Ivanthaane karatatsiri 144,000

14 ¹Ipoña napiitakero namenanoi, noñaatziri oisha ikatziya janta otzishiki ipaitaitziri Sion. Ari itsipayeta-

kari karatatsiri 144,000 itzimi kentakota-makoyetakarori ivairo irirori, eejatzi irashi Ashitariri. ²Nokematzi poimpata-naintsiri inkiteki iroovaitake ovaryeen-kaate jiña, iroovaitake shintsiri ookatharontsi, iroovaitake ipiyompivaitaitzi. ³Iriira panthaiyatsini karataintsiri 144,000 itzimi ipinakoventairi oisha. Itapothaitakari ipanthaaventziri thointainchari saikamentotsiki, ari ikatziyitakari eejatzi 4 inkiteveri, ipoña antarikonaite. Iriira iyoshiitacha ipanthaiyakeni irikaite, tekatsira pashine materone impanthayero. ⁴Irikaite karataintsiri 144,000, kiteshireri jinayeta-tzi, te irantayetero kamaaroyetatsiri irimayempiyetero tsinane. Iriiyetake oyaatapiintakeriri oisha tsikarika ikenayetzi. Iriiyetakera jetakari jashitaari Pava, irijatzi jashiyetakari oisha. ⁵Te inthairivaantenete, te otzimavaitzi iyaariperoshirenka ompaitya inthavetako-yeeteriri isaikira Pava.

Ikamantantakeri mava maninkari

⁶Ipoña noñaake jarapaake inkiteki pashine maninkari, ikinkithatakaapaakeri kipatsisatzi ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni, sheninkamirinkatava-kaachari tsikarikapayeeni, kemathatava-kaarori iñaane tsikarikapayeeni, nampiyetarori tsikarika. Iñaaventapaake-neri kantaitachari Kameethari Ñaantsi. ⁷Ikaimapaake shintsini, ikantzi: “Piñaapinkathateri Pava. Pintharomentai-yaari. Tema irootzimatake iramenakoye-tairi maaroiteni jantayetakari. Irootake pintharomentantyaariri, itzimi ovetsika-kerori inkite, kipatsi, inkaare, eejatzi jiñaapayeeni.”

* **13.18:** Kantakotachari jaka, tema maaroni letra josankinantantari hebreo-thatatsiri ipoña griego-thatatsiri, kantatsi inkempitakaantayeetero número. Okempitayta iroka: a1, b2, c3, ari okantayeta maaroni. Aritake okantake ayotayetero vairontsipayeeni aririka apatotero letra-payeeni. Irootakera kantakotachari eejatzi jaka.

⁸Ipoña ipokapaake pashine maninkari, shintsiiini ikaimapaake, ikantzi: “Japathakeroryeetakerora iniroite nampitsi Babilonia. Japeroyeetakeri atziiriite nampitantarori, itzimi aakoventarori imayempivaitake. Tema ikaimashireyeta-keri pashinesatzi atziiriite irimatakoteri okaratzi jantayetakeri irirori. Okempivaitakaro irishinkitayeerimi okanta jimayempitakaantakariri.”

⁹Ipoña ipokapaake pashine maninkari, ikaimapaake shintsiiini ikantzi: “Itzimayetzirika ñaapinkathatakeriri piratsi, ñaapinkathayetakerori eejatzi iroshiya-kaaro, itzimi kentakotamakoyetakarori ivairo, irakoki, ¹⁰irijatziyetakera inkisaneentayeteri Pava. Onkempivaitaayaaro iroiyaatyeerimi piyantsatsiri. Iniroitera inkemaantsitakaayetaiaari intagairi, iratsipetaiaaaro kachaari, kiterimoito onkantanakya, osheki oshitzinka. Ari iriñaayetairi maaroni maninkariite tasorentsitaitsiri, ari iriñeeri eejatzi oisha. ¹¹Arira inkantaita-tyeeni inkemaantsitaiyaaro kachaari, kitaiteki eejatzi tsireniki, eero otsivakapaintzi kapicheeni. Ari ikempitagaiyaari maaroni tsika itzimi ñaapinkathatakeriri piratsi, ñaapinkathatakerori iroshiya-kaaro, kentakotakarori eejatzi ivairo.”

¹²Irootakera inkamaitantyaarori iramavevaine itasorentsitakaitane ikempisantairira Jesús, imonkaratapiintairo ikantakaantziri Pava.

¹³Ipoña nokematzi iñaavaitanake aparoni inkitesatzi, ikantzi: “Posankinatero iroka: Aririka inkamayete ikaratzi jashitaari Avinkatharite, kimoshirera inkantaiya.” Irojatzii ikantanakeri eejatzi Tasorentsinkantsi, ikantzi: “Omatyaata, tema te onkovajaantya iroñaaka iñaashin-

tsishirevaitaiya, aña kameetha jimakoryaavaatzi, janintaavaitapaaro okaratzi jantaventakeri.”

Iraavayeetairi kipatsiki

¹⁴Ipoña okoñaatapaaake aparoni kitamarori menkori, noñaatziri ithointaka kempitakariri Itomi Atziri. Jamathaitakari oro, joirikake thoyempyaanikiri kotsiro.

¹⁵Ipoña ishitovanake tasorentsipankoki pashine maninkari, ikaimakotapaakeri shintsiiini thointainchari menkoriki, ikantziri: “Sampainkatakeri pankirentsi, paavatantyaaro piyotsirote.” ¹⁶Ikanta irika thointainchari menkoriki, itotantakaro iyotsirote, jaavatantake kipatsiki.

¹⁷Ikanta pashine maninkari saikantarori tasorentsipanko janta inkiteki, shitovana-ke irirori, irojatzii joirikake thoyempyaanikiri kotsiro. ¹⁸Ari ishitovanake pashine maninkari ipoñaanakaro pomepirinimentotsiki. Jiyaatashitanakeri itzimi jovayee-takeri inkempoyeer paampari. Ikaimakotanakeri shintsiiini pashine oirikakerori kotsiro, ikantziri: “Pinchekayetero kithoyetaitsiri kipatsiki, aritake irakayetake.” ¹⁹Ari jimatakero maninkari, ichekakero kithotaintsiri kipatsiki, ipiyotakero inchatonaaki, inkavirinkaitero. Okaratzi oshiyakaaventari piyantsatsiri jimireetari, iroora ikashiyakaariri Pava maaroni iisaneentane. ²⁰Okaratzi oshiyakaaventari inchatonaa irootakera janta othapiki nampitsi tsika jovamaantayeetake. Oshiyakaaventakari ikavirinkayeetakeri, iroora iriraane kamayetaitsineri. Tema osheki iraantsi shitovaatatsine opamankanakero nampitsi. Ari omonkaratakari ipaanteki mora overaiya osaanka-naate iraantsi. Jatake intaina onkaatyaa onkarate 300 kilómetro.*

* **14.18:** Kantakotachari jaka kithoyetaitsiri, okitho “uva” onayetatzii. * **14.20:** Okaratakera iyaatake 300 kilómetro, iro kempitakarori aririka aniite onkarate 7 kitaite, eerorika onkarate 8 kitaite. Irootake ikantayeeztiri 1,600 estadio.

**Maninkariite amerone apaata 7
ovasankitaantsi**

15 ¹Ipoña noñaake pashine aamparentsi inkiteki. Kameetha okantaka, osheki nopampoyaa-minthata-nakero. Tzimatsi ikaratzi 7 maninkari. Iriiyetake nashiyetakarori jovasankitaan-tayetake. Tema okaratzi jantayetakeri maninkari, ari omonkaratari jiñaayee-tziro iyatsimanka Pava.

²Ari noñaake eejatzi aparoni inkaare, okempivaitakari amenaarontsi. Iro kantacha morekathaitake iroka inkaare. Arira ikatziyayetakari oitsinampaakeriri koveenkari piratsi, joirikayetakero iviyompimento ipavairiri Pava. Iriiyetake kaari ñaapinkathaterone iroshiyakaaro piratsi, kaari kentakoyetyaarone ivairo.

³Iroora ipanthaiyirini irikaite otzimi ipanthaakeri pairani Moisés-ni. Ipaitayee-tziro “Ivanthaane oisha,” okantzi:

Novinkatharite Pává, Shintsiperota-tsi,

Kameetha pantakeri, nopampoyaa-minthatakeri.

Pantapiintakero eeroka tampatzikari, tema piñaanetaro kyaaryoori.

Eeroka pinkathariventairiri atzirite.

⁴¿Eeroma itzimi impaitya ñaapinkathataimine, impaitya tharomentaiyaamine, impaitya pairyeerone pivairo?

Apanirora eeroka pitasorentsitsi.

Eeroka impokashiyetai atzirite, iñaapinkathayetaimi.

Tema aritake poñaakantakero osheki okameethatake pantayetakeri.

⁵Ipoña noñaake inkiteki tasorentsipanko, ari ashiryaanakari eejatzi tasorentsisaantejanori. ⁶Ari ishitovanakeri tasorentsipankoki 7 maninkariite intzime ovasankitaantatsineri. Kitamaro okantayetaka iithaare, shipakiryaavaitziitake ovaneenkataka. Jovathakichopineetakaroro. ⁷Ikanta aparoni inkiteveri

karatatsiri 4, ipayetavakeri maninkariite aparoni taso. Kempivaitaka janta tasoki, ari ojaikitakyaami iyatsimanka Pava, kantaitachari inkañaanetai. ⁸Kachaareen-katanake tasorentsipanko, okantakaakaro irovaneenkaro Pava eejatzi itasorenka. Tekatsi kanterone inkye tasorentsipankoki irojatzi onkaratantapaakyaari jovasankitaantake maninkariite.

Tasopayeeni ojaikitaka katsimankantsi

16 ¹Nokematzi inkiteki, ipaita ñaanatanakeriri 7 maninkariite, ikantziri: “Piyaate pisakotero kipatsiki okaratzi jaikitainchari 7 tasonaki kempitakarori iyatsimanka Pava.”

²Arira jetanakaro aparoni maninkari isakotakero kipatsiki jaikitainchari itasoneki. Ari omapokashitanakari ipathaavaitanake iniroite ikaratzi kentakotakarori ivairo koveenkari piratsi, ikaratzi ñaapinkathatakerori iroshiya-kaaro.

³Ikanta pashine maninkari isakotakero inkaaremeshiki jaikitainchari itasoneki. Okempitanakaro iraañsi inkaare, japerotaka ikamake saikantarori.

⁴Ikanta pashine maninkari isakotakero jiñaamashiki, oyaapyaaki jiñaatenimashiki jaikitainchari itasoneki. Okempivaitanakaro iraañsi jiñaapayeeni. ⁵Nokematzi iñaavaitanake maninkari jovayeetakeri inkempoyaaventeri jiñaaveri, ikantanake: “Tasorentsí, itzimi añaatsiri, jañiitaka pairani, tampatzikashireri pinatzi eeroka, tema eeroka amenakotairone kameethaini iroka. ⁶Tema ikaratzi ovamaayetakeriri itasorentsitaikaitairi, ikaratzi kapathainkatakaakeriri kamantantaneriite jovamaayetakeri, iriyyetake iroñaaka mireyetyaarone iroka iraañsi. Tema irootake ikovatziri.”

⁷Ipoña nokemake iñaavaitanake pashine janta pomepirinimentotsiki, ikantanake: “¡Arivé! Novinkatharite Pává, okaratzi

pikovakeri pantero tampatzika okantaye-taka. Kyaaryoori onatzi.”

⁸Ikanta pashine maninkari, isakotakero ooryaaki jaikitainchari itasoneki. Jomapokashitanaka ooryaa jotsiyanakeri atziriite. ⁹Iniroitera jotsiyakeri atziriite ooryaa, ari opoñaanakari ithainkataso-rentsivaitanake, ipairyashivaitanakari Pava, ashitarori ishintsinka, itzimi ovasankitaantatsiri. Te onkantzimoshire-tyaari impiyashireyetai, iñaapinkathatairi Pava.

¹⁰Ikanta pashine maninkari, isakotakero tsika ipinkathariventantzi piratsi jaikitainchari itasoneki. Iniroite otsireni-kitanake. Antaro jashinonkaayetaka atziriite janta, jatsikavaitakero inene ikemaantsivaitaka. ¹¹Ari ithainkatasoren-tsivaitanake, ikishimavaitanakeri Inkitesatzi Pava, tema osheki ikemaantsi-vaitaka, osheki ipathaavaitake. Iro kantacha te irovashaantzimaityaaro iyaariperonka.

¹²Ikanta pashine maninkari, isakotakero iniraaki jiña Eufates jaikitainchari itasoneki. Omapokashitanaka opiryaatanake. Kantatsi irimontyaayetapaake pinkathariyetatsiri tsika ishitovapiintzi ooryaa, irovayiritya. ¹³Ipoña ishitovanake peyari ipaanteki noonke. Ishitovanake eejatzi peyari ipaanteki piratsi, ari okempitakari ipaanteki thairi kamantan-taner, ishitovanake peyari. Ikaratzi peyari shitovayetapaintsiri, iriivaitake mashero, ¹⁴kantatsi irantayetero kaari jiñeetapiintzi. Ithonka jiyaatashiyetakeri ikaratzi pinkathariyetatsiri kipsatsiki. Jiñaantakaayetakari irovayiritakaiyaari, impiyapaitetakerika Pava shintsiperota-tsiri. ¹⁵(Pamene, nonkempitapaiyaari koshintzi aririka nompiyakeri. Kimoshire

inkantya itzimirika aamaventaiaananeri, kempitakariri itzimi ovirori okariikiini iithaare inkene inkithaatanakyaaro, eero ishiyamerekitantanaka, irovashiventaa-yeeteri.) ¹⁶Ipoña irikaite peyari, irapato-yetakeri pinkathariite janta tsika opaita “Armagedón.” Iñaane onatzi Judío-payeeni iroka Armagedón.*

¹⁷Ikanta ovekaraantapaakarori maninkari, isakotakero tampyeenkaki jaikitainchari itasoneki. Ikemaitatzi kaimanaintsiri janta tasorentsipankoki, osaikira saikamentotsi, ikantaitzi: “iAri othonkapaaka!” ¹⁸Ari iñeetakero oporekanake ookatharontsi, ikemaitakero iniroite onikanaka kipsatsi. Te iriñeeta-piintaitero kempitakarori iroka onikaro, irojatzi pairani ovakera itzimayetantana-kari atziriite kipsatsiki. ¹⁹Okanta antaro nampitsi, mavakota okantanaka otankanake. Ari aperotakari eejatzi oporokanake nampitsiite tzimayetatsiri kipsatsiki. Arira impampithashiretakotai-tanakyaaro avishimoterine Babilonia-satzi, irimiretyaaro “imashi-renka Pava,” okempitakarora piyantatsiri. ²⁰Ari aperotakari maaroni othampishi, te iriñeetairo. Ari okempitakari eejatzi otzishipayeeni. ²¹Ari oparyaapaake tenayetatsiri jiriniki, anavyaayetapaakeri atziriite. Eekeromaitacha jiyaatakaanaki-tziro ithainkatasorentsivaitanake, ikishimavaitantanake ikemaantsivaita-kara osheki.*

Irovasankitaiteo kempitakarori antaro mayempiro

17 ¹Ipoña ipokashitapaakena aparoni maninkari karataintsiri 7 joirikayetakerori itasone, ikantapaakena: “Pimpoke, piñero tsika inkantaiteiri

* **16.16:** Kantakotachari jaka “Armagedón,” iroora tsika janta jovayiriyetapiintaka pairani judío-payeeni. * **16.21:** Kantakotachari jaka “tenayetatsiri,” iroora ikantayeetzi eejatzi “aparoni talento,” irojatzi ikantayeetairi iroñaaka “40 kilo.”

irovasankitaayeeteri atzirite, tema ikempiyetakaro aparoni mayempiro saikathapyaatantakarori oponkityaamashi jiñaa.”²Iroka kempitakarori mayempiro, kempivaitakara iroomi imayempiyetakemi ikaratzi pinkathariventantatsiri nampitsiiteki. Okempivaitakaro eejatzi, aperotakerimi oshinkiyeterimi kipatsisatziite.³Ipoña jaashinenkatanakena tsika te inampiitaro. Ari noñaakero aparoni tsinane okyaakotakari kityonkari piratsi, okaratzi 7 iito, 10 ichée. Tzimatsi vairontsipayeeni osankinatainchari ivathaki, ithainkatasorentsivaitaitzi.

⁴Okithaatakari iroka tsinane, okityonkamaitatzi, ipoña ojonkeromaitzi eejatzi. Kameetha jovaneenkayeetantakaro oro, ipoña poreryaataneri mapikiite. Oirikana-kitake jovetsikayeetziri oro. Kempivaitaka ari ojaikitakyaami oyaariperonka, eejatzi omayempinka.⁵Tzimatsi osankinatainchari otamakoki, kaari ikemathaveeta pairani, okantzi: ANTARO BABILONIA, INIROITE MAYEMPIRO, KISANEENTAPEROTAARO KIPATSIKI.*⁶Namenaperotanakero iroka tsinane, aña oshinkitatyaa iiraaane itasorentsitakaitane ikaratzi jovamaayeetakeri. Iiraaane eejatzi ikaratzi jovamaayeetakeri jiñaaventanakeri Jesús. Ikanta noñaakero iroka, osheki nopampopyaanakero.

⁷Ipoña ikantana maninkari: “¿Opaitama pipampopyaantarori iroka? Ari nonkantakemi opaita oshiyakaaventachari, tera jiyotakoveetaro pairani iroka tsinane, eejatzi irika piratsi itzimi okyaakotakari, oshekitatsiri iito, eejatzi ichée.⁸Itzimitaka pairani joshiyakaaventayeetziri piratsi, te iriñeeteri iroñaaka, iro kantacha irootaintsi irishitove

impoñaakyaaro omoronaki inthomointa-perotatsiri. Impoñaashitakya irovamaayeetakeri. Irikaite kipatsisatzi, kaari osankinatakotachane pairani jovetsikan-tayeetakarori kipatsi, osheki impampoyaaminthatanakeri piratsika. Tema eero ikemathatziro opaita kankotachari: ‘Itzimitaka pairani, te iriñeetari iroñaaka, irootaintsi impiyake.’⁹Omatantyaari inkemathayeetero iroka, okovaperotatya ontzime iyotanetaantsi. Karataintsiri 7 kitotsi okyaakotakara tsinane, iro oshiyakaaventacha 7 otzishi.*¹⁰Tzimakeranki ikaratzi 7 pinkathariventakerori janta. Aritake joitsinampaitake ikaratzi 5 pinkathari. Tzimatsi aparoni itzimi pinkatharitatsiri iroñaaka. Iriima pashine, intzime pinkatharitatsine, tekeramintha intzimaajate. Irika ovekaraantyaarone kapicheeni impinkathariventapaintante, eero osamaniperotzi.¹¹Irika piratsi tzimitachari pairani, kaari iñeetzi iroñaaka, pashine inatzi, iriitake karatapaintsine 8. Iro kantacha, ari iroshiyavetapaakyaari pashine karataintsiri 7 pinkathariite. Ari iraperotzimaitaitakyaari.¹²Irooma karataintsiri 10 cheetsi, irojatzi oshiyakaaventariri pinkathariite, karatatsiri 10. Tekeraata impinkathariventantayete irirori. Tema aririka impinkathariventantanake piratsi, iriiyetakera intsipayetyaari impinkathariventante. Eero osamaniperomaita, intaani irishirinkapaintya kapicheeni ooryaa.¹³Irikaite pinkathariite irakakotavakaiyaaro iranteri. Ñaapinkatha inkanteri piratsi, eero ipiyathavaitari.¹⁴Osheki irovayiriminthatyaari Oisha. Iro kantacha irika Oisha, iriitake oitsinampaantatsine. Tema iriitake omperayetari itzimi

* 17.5: Tzimayetatsira kantatsiri iroka “Babilonia,” irootakera nampitsi Roma. Tema iro iñaaneyetakari iromananeekiini pairani kempisantzinkariite, jiñaaventziro iroka Roma, ikantzi: “Babilonia.” Pamenero eejatzi janta 1 P. 5.13. * 17.9-10: Tzimayetatsi paitayetzirori nampitsika Roma, ikantayeetzirori: “Roma, inampitsite 7 pinkathariite.” Ikantayeetzi eejatzi: “Roma, onampitsite 7 otzishi.”

omperayetantachari. Iriitake pinkathariventziri itzimi pinkathariventantatsiri. Iriiyetakera intsipayetaiyaari irirori, ikaratzi ikaimashireyetairi, itzimi jiyoshiiyeetakeri, ikaratzi oisokerotakariri.”

¹⁵Ipoña ikantakena eejatzi maninkari: “Iroka oponkityaamashi jiñaa osaikathapyaatantakari tsinaneka, iriira oshiyakaaventachari atziriite nampiyetarori tsikarika, piyoyetainchari tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni. ¹⁶Irikaite atziri saikantarori 10 nampitsi, itzimi oshiyakaaventakari 10 cheetsi, ari inkisaneentanakeri saikantarori nampitsi oshiyakaaventakari tsinaneka. Ari inkempitaakerori eejatzi piratsika osheki inkisaneentanakero. Onkempivaityaaromi irisapokatyeeromi tsinaneka, irovavathavaitakyaaromi, intaavaitakeromi. Tema japerotakero nampitsi oshiyakaaventakari tsinaneka. ¹⁷Iriitakera Pava kantakaarori akakotavakaantakarori antayetantakarori iroka. Irijatzi kantakaarori ikempisantantakarori piratsi. Irootake irantayeeteri, irojatzi omonkaratantakyaari ikantakeri Pava. ¹⁸Ari okantakari, tema iroka tsinane iroora oshiyakaaventacha antaro nampitsi. Tema ikaratzi saikantarori nampitsika, ipinkathariventayetakari nampiyetarori pashine nampitsiiteki.”

Japathakeroryeetakero Babilonia

18 ¹Ikanta okaratapaake iroka, noñaatzi josaviinkatapaake pashine maninkari. Oztimimotziri irirori osheki ishintsinka, osheki irovaaneenkaro. Joorentapaakero kipatsi. ²Ikaimapaake, ikantzi: “Japathakeroryeetakero antaro nampitsi Babilonia. Intaani jinampiye-taaro iroñaaka nashivaiyetachari peyari janta, te ishineyetairi irishitove janta.

Ari ikempitayeetakeriri eejatzi nashivaiyetachari tsimeri ipinkayeetziri itzimi ovapiintakariri kaminkari. ³Tema atziriite ikaratzi saikantavetakarori nampitsika oshiyakaaventakari tsinaneka, ashaarantatziyevetaka, jiyomparivaitapiintavetakari atziriite saikayetatsiri pashineki nampitsi. Ikaimashireyetakari atziriite iroshiyakotaiyaari tsika ikantayevetara iriroriite, intaani ikovaperoyetziro ashaakarontsi, inevetashivaiminthatari eejatzi. Iro opoñaantari jiñaayetakero te ikinataari Pava, ikempivaitakaro okanta tsinane mayempiro. Irootakera oshiyantakarori irishinkitatieyaaromi ashaakarontsika, iroora jantayetantakarori kempitarori mayempitaantsi.” ⁴Ipoña nokemake japiitanakero jiñaavaitanai inkitesatzi, ikantzi: “Asheninká, eerora pikempiyari saikantarori nampitsi oshiyakaaventakari tsinaneka, pikarataiririki irovasankitaayeetairi. ⁵Tema Pava, ikinkishiretziro iyaariperonka ikaratzi tsipatakari, kempivaitaka ovajenokakyaami iyaariperonka inkiteki, ari opiyotakari. ⁶Pinkisakoventaiyaari, papiipiiteri povasankitayeri. Tema okaratzi oshiyakaaventachari omiretakariri tsinaneka shinkitantatsiri, poiipyenero iroori, tontaaki pinkantakero oyepiyanka. ⁷Amenaashivaitaka iroori okantapiintzi: ‘Naaka pinkatharo, eero jiñeetana nashinonkaavaitya nonkempitakotyaaro kamaimetzinkaro.’ Tema osheki okantakaaperotziivaiventakaro ovaneenkatane, aakoventakaro omayempitziivaityake. Irootakera oñaantyaarori iroñaaka onkemaantsivaizitiia. ⁸Irootake omapokantaiyaari irovasankitairo aparóniki kitaite, ari omantsiyatke, onkemaantsivaitaiya, osheki ontasheneentavaitai, impoña intagaitairo. Iriitakera matairone Avinkatharite Pava irovasankitairo. Tema oztimimotziri irirori ishintsinka.

⁹Aririka iriñaayeetakero oyacharinka ontagaiya nampitsika oshiyakaaventakari tsinaneka, osheki irovashiretakotyaa, iriraakovaityaaro pinkathariite, tema iri kempiyayetakariri saikantakarori jantaye-takero okaratzi oshiyayetarori mayem-pitaansi. ¹⁰Intaina inkatziyayetake iriroriite intharovakaiyaaro jovasankitaa-yeetakeri, inkantaiyeni: ‘iIkantamachee-tziri nampitarori Babilonia-ki!’ Iroopero-tziivaivetaka nampitsi. ¿Okatzimatakama jovasankitaayeetakemi? Tekeratya ishirkaperotaajate ooryaa.

¹¹Ari inkempitakyaari ikaratzi jiyomparitapiintakari, osheki irovashineentakotyaari, iriraakovaityaari, tema tekatsi iriyomparitaiya. ¹²Tema iri jiyomparive-tapiintakari iroorote, iireekite, poreryaari imapine, nashivaiyetachari kithaarentsi, kitamaromairi, jonkeromaitatsiri, kityonkamaiperotatsiri, karenimaitatsiri. Tzimayevetacha oshiyarori santari. Tzimayevetacha irovetsikane ipothoyeta-keri kameethaini, tyoorenantsi, inchakota pinayetachari, ashiro, mapi. ¹³Tzimayevetacha meta, tzimayevetacha nashivaitachari kasankaari, tzimayevetacha jimireyetari, tzimayevetacha ovaaki inchato kempitariri yeenkantsi, tzimayevetacha opane jovayeetari, tzimayevetacha i-vaca-te, iroishate, imorane ishiyakomentotari, tzimayevetacha iromperatanepayeeni eejatzi. ¹⁴Arira othonkapaakari chochoki pinevetapiintakari. Te ontzima-yetai ashaakaro pikovapiintakeri, ari okaratapaake ovaneenkata.

¹⁵Intaina iramenakoyetairo iyomparita-piintari, tharova inkantya eero itsipataa-yeetziri jovasankitaitakeri irirori. Iniroite iriraakotyaari irovashiretakotanakyaarira.

¹⁶Inkantaiyeni: ‘iIkantamacheetziri nampitarori janta! Irooperotziivaivetaka nampitsi. Tzimayevetacha osheki irooperori kitamaromairi imanthaki, jonkeromaitatsiri, eejatzi kityonkapero-

maitatsiri. Tzimayevetacha osheki iroorote, imapine poreryaayetatsiri.

¹⁷Intaani ishirinkaneentanaka kapicheeni ooryaa, ari japeroyeetakerori antaro ashaakaroka.’ Ari ikempitakari saikaye-taintsiri iramaatakomentoki, intaina ikatziyayetaka jamenakotziri tsika ikanta japeroyeetakeri. Ari ipiyotaiyakani ikaratzi antakoyetziro iramaatakomento, itsipayetakari ikaratzi otetantarori.

¹⁸Ikanta iñaakerora oyacharinka nampitsi otaga, osheki jiraakotakaro, ikantayetzi: ‘Tekatsi pashine nampitsi kempitaiyaarone iroka irooperoveta.’

¹⁹Iniroitera jovashireneentaka, ikantaiya-keni: ‘Ikantamacheetziri ikaratzi nampita-karori janta. Tema ashaarantayevetakai aakaite aayetapiintakero ashaakarontsi amaatakomentoki. Tema intaani ishirinkapainta kapicheeni ooryaa, ari japeroyeetakerori.’ ²⁰Irooma eerokaite inkitesatzi, itasorentsitakaitane, otyaanta-janoriite, kamantantanyeriite, ontzimaye pinkimoshiretayete, tema ikamantayetzitakai Pava iro jovasankitaantakariri saikantarori antaro nampitsi, ikisakoven-tayetaatyaami eerokaite.”

²¹Ikanta aparoni maninkari tzimatsiri ishintsinka, jaake antaro mapi, japishoon-kakero inkaareki, ikantzi: “Nokempitaa-kero napishoonkakero antaro mapika, ari nonkempitaaakerori eejatzi antaro nampitsi Babilonia. Ari ompeyaari, eero jiñeetairo. ²²Eero ikemaitaimi pimpan-thaye, onkameñeenkate piviyompimento, pisonkare, eejatzi pityoore. Eero jiñeetaimi pikaratzi povetsikayetziro tsikarika opaiyetari. Eero ikemayeetairo ompoimpate pitononkamento. ²³Eero jiñeetaimi imporekai pootamento. Eero jiñeetaimi paavakaiya. Ari okaratapaake maaroni iroka, tema osheki poitzipinashi-reyetakeri pashinesatzi atziiriite, kempivaitaka pinkisaminthatatyeerimi. Tema iniroite ishintsiyevetaka ikaratzi

iyomparivetapiintakamiri. ²⁴Iriitakera ovatsinaavaitakeriri pashinesatziite, ikapathainkatakaavaitakeri kamantanta-neriite. Ari ikantakeriri maaroni itasoren-tsitakaitairi.”

Itharomentaita inkiteki

19 ¹Okanta okaratapaake iroka, nokematzi kameñeenkatanaintsiri inkiteki ikaimaiyini, ikantzi:

iEejoo! Iriitajaantake Pava ovavisaa-koyetairi. Oztimimotziri irovaneenkaro, eejatzi ishintsinka.

²Maaroni ikoviri iranteri irirori, tampatzika okantayetaka.

Kyaaryoori onatzi.

Tema jovasankitaakero mayempiro otzimi ovaariperoyetakeriri kipatsi-satziite.

Ipiyakoventaari ikaratzi jovamaayee-takeri iromperatane.

³Irojatzji japiipiitaiyirini, ikantzi:

iEejoo! Onkatziyeenkataveete oyachaarinka.

⁴Ikanta 24 antarikonaite, itsipatakari 4 inkiteveriite, jotyeerovaiyanakani, tema jiñaapinkathatanakitziiri Pava ithointa-kara irirori saikamentotsiki, ikantaiyini:

iAri onkantaari! iEejoo!

⁵Tzimatsi ñaavaitanaintsiri saikamento-tsiki, ikantaitzi:

Maaroni jomperayetaari Pava, pintharomentaiyaari.

Piñaapinkathatairi maaroiteni, iretanakyaaro iryaaniite irojatzji antariite, maaroni.

⁶Ipoña nokemake kameñeenkatapaintsiri, iriivaitake ipiyotaiyani atziriite, iroovaitake oparyeenkatzi jiña, iroovaitake eejatzi ookatharontsi. Ikantaitzi:

iEejoo! Aritake pinkathariventantai Pava, iri Avinkatharitetaaari Shintsijanokitatsiri.

⁷Thame ankimoshireventeri, thame añaapinkathateri, tema irootzima-

take iroimoshirenkeri iraavakaiya Oisha. Aritake ovetsikaka iinantaari.

⁸Kitamaro okantaka oithaare, te onkipatsivaite, poreryaa okantaka. Oshiyakaaventachari “iinantaari,” iriivetakera kempisantzinkariite itasoren-tsitakaitairi. Oshiyakaaventachari “te onkipatsivaite oithaare,” iroora kameethari jantayetakeri irikaite.

Irayootaiteri iraavakaiya kempitakariri oisha

⁹Ipoña ipokashitapaakena inkitesatzi, ikantzi: “Posankinatero iroka: Osheki inkimoshiretai ikaratzi ikaimayeetakeri irayootairi iraavakaiya Oisha.” Ipoña ikantakena eejatzi: “Iroka, iñaaneperora onatzi Pava.” ¹⁰Ari notyeerovanaka noñaapinkathatanakeri maninkari, ipoña ikantana: “iEero piñaapinkathatana naaka! Ari akarataiyini jomperatai Oisha, ari noshiyami eeroka, ari noshiyakari eejatzi ikaratzi oisokeroyetakarori iñaaventapaintziri Jesús. Aña iri piñaapinkathatajaante Pava. Tema okaratzi iñaaventapaintziri Jesús, irootajaantakera iyoshiretakaayetakeriri kamantantaneriite.”

Kyaakotakariri kitamarori mora

¹¹Ipoña noñaake ashitaryaanaka inkite. Tzimatsi janta aparoni kitamarori mora. Itzimi kyaakotakariri, iriitake ipaitayee-tziri “Oisokerotaneri,” ipaitaitziri eejatzi “Kyaaryoori.” Aririka irovasankitaante, tampatzika okanta. Ari okempitari eejatzi aririka irovayiritante. ¹²Irooma irooki iriivaitake paampari. Amathaitziita ikantaka. Josankinatakaro vairontsi kaari jiyotakoyeetzi intaani jiyotziro irirori. ¹³Ikithaatakotakaro othakakeri iraantsi. Iri ipaitayeetzi eejatzi “IÑAANE PAVA.” ¹⁴Tzimatsi irika inkitekinta irovayirite. Kitamarothaitake okantaka eejatzi

iithaare, te onkipatsivaite. Iriitake oyaatakeriri ikyaa koyetakari eejatzi kitamarori imorane. ¹⁵Ari oshitovanakeri ipaanteki kempitakarori othoyempyaanikitzi osataamentotsi, irootake iromposantayetaiyaariri iisaneentane. Iriira omperatantaiyaarine irashirokotzite. Irijatzira ovetsikakeneriri oshiyakarori jimiretaitari ipaiyeetziri “Imashirenka Pava Shintsijanonikitatsiri.” ¹⁶Josankinatakaro vairontsi iithaareki, eejatzi iporiki. Jiroka vairontsi: PINKATHARIVENTZIRIRI PINKATHARIITE. OMPERATARIRI OMPERATANERIITE.

¹⁷Ipoña noñaake pashine maninkari ikatziyantakari ooryaa, ikaimapaakeri maaroni tsimeriite arayetatsiri, ikantziri: “Pimpoke papatotya, poyaaro onkarate impayetemiri Pava. ¹⁸Tema povatyeyyaari atzirivatha: ivatha pinkathariite, ivatha ijevare ovayiriite, ivatha iriiperoiite, ivatha kyaakotapiintariri imorane. Ari povanakyaa oeejatzi ivatha imoraneete. Tera intaani povaiyaari irikaite, aña povayetaiyaari eejatzi ivatha maaroiteni: omperataari, omperataneri, antarikonaite, iryaanipayeeni, maaroni.” ¹⁹Ipoña noñaakeri koveenkari piratsi, noñaakeri eejatzi kipsatsiatzi pinkathariite itsipayetakari irovayirite. Ari ipiyotaiyakani inkene irovayiriteri irika kyaakotakariri kitamarori imorane itsipayetakari eejatzi irovayirite. ²⁰Tzima-tsi ipaita oirikavakeriri koveenkari piratsi. Ari ikempitaakeriri thairi kamantantaneri itsipatapiintakari itasonkaventantzi. Ari okanta jamatavitantakariri ikaratzi kentakoyetakarori ivairo piratsi, ikaratzi ñaapinkathayetakarori iroshiyakaaro. Irika piratsi ipoña thairi kamantantaneri, japishoonkaitakeri opaampapirothaatake inkaare, tsika okiteryeenkatake shitzivaro oyachaa-rinka. ²¹Jovamaayeetakeri maaroiteni kempisantanakeriri, jovathaayeetantakari

shitovapaintsiri ipaanteki kyaakotakariri kitamarori mora. Kematziineentayetaka tsimeripayeeni.

Osheki osarentsi, onkarate 1,000

20 ¹Ipoña noñaake jayiitapaake pashine maninkari. Joirikakero irashitaryaantyaarori omorona inthomointaperotatsiri. Joirikake eejatzi iniroite ashirotha. ²Jaakeri noonke, maranke tzimitainchari pairani. Iriitakera Kamaari, Satanás. Joosotakeri onkarate 1,000 osarentsi, ³ari jotziryaakeriri omoronaki inthomointaperotatsiri. Joshepitakotakeri, jovitsinekakotakeri onkantya eero jamatavitantaari atziriiite, irojatzi omonkaratantakyaari onkarate 1,000 osarentsi. Aririka onkaratapaake iroka, ari iroosoryaakotapainteriri kapicheeni.

⁴Ipoña noñaake osheki saikamentotsi tsika irisaikayetai inkarate pinkathariventantatsineri. Ari noñaakero ishireete ikaratzi jovamaamentaitakeri ikempisantairo iñaane Pava, tsika otzimi iñaaventapaintziri Jesús. Irikaite, te iriñaapinkathateri koveenkari piratsi, te iriñaapinkathatero iroshiyakaaro eejatzi. Te inkentakotamakotyaa ro iriroriite ivairo piratsi, eejatzi irakoki. Iriiyetakera piriintaachari, ipinkathariventantayetake itsipataari Cristo okaratzi 1,000 osarentsi. ⁵Iriima pashine ikaratzi kamayetaintsiri, tera irañaayetai irirori, irojatzi omonkarantapaakari 1,000 osarentsi. Irootakera ipaiyeetziri “Etarori Añagaantsi.”

⁶Kimoshirera inkantaia inkarate piriintaachane ipaiyeetakeri “Etarori Añagaantsi.” Tema tasorentsishireri jinayetake. Eero japiitziro inkamayetai. Aña kañaaneri inkantaia, iri kempitaiyaarine omperatasorentsitaari irantavaitaineri Pava, irantavaitaineri eejatzi Cristo. Ari itsipataari ipinkathariventantai okaratzi 1,000 osarentsi.

⁷Aririka omonkaratapaakya 1,000 osarentsi, ari iromishitovayeetapainteri Satanás jashitakoitakeri. ⁸Aririka irishitovanake, iretapaiyaaro iramatavitapairi maaroiteni atziri tsikarika inampiyetaro. Iroka nampitsiite ipaitayeetakero “Gog,” pashine “Magog.” Irapatotairi maaroni inkene irovayiritakaiyaari. Intzimaperote osheki atziri, iroovaitake okanta oshekitzi impaneki jiñaathapyaaki. ⁹Jiyaataiyakeni tsika ovintenipathatzi, itapotakeri tasorentsishireriite tsika ipiyotaiyakani iriroriite. Ari okaratzi itapotakero eejatzi ipaiyeetziri “Etakoperotaaro Nampitsi.” Omapokashitanaka iparyaapaake paampari, japerotakeri maaroiteni. ¹⁰Ari japishoonkayeetakeri Kamaari janta opaampapirothaatake inkaare, kiteryeenka okantaka shitzivaro oyachaa-rinka. Tema ari japishoonkayeetzitakariri irirori koveenkari piratsi, itsipataitakeri thairi kamantaneri. Arira inkantaitaatyero inkemaantsivaitaiya.

**Iramenakoyeetantai janta
kitamaroriki saikamentotsiki**

¹¹Ipoña noñaake iniroite kitamarori saikamentotsi. Tzimatsi saikantakarori, iriitakera matakero japerotairo inkite eejatzi kipatsi. ¹²Ari ikatziyeeyakani kamayetaintsiri janta kitamaroriki saikamentotsi, jetakari itsipayetaari antariite irojatzi iryaaniite, maaroni. Ari japinairyaayetanakero osankinarentsi, japinairyaanakero eejatzi pashine tsika josankinatakoyeta añaayetaatsine. Jamenakoyetairi atziri tsikarika opaiyeta jantakeri okaratzi josankinatakoyeetakeri. ¹³Eejatzi ikaratzi piinkayetaintsiri jiñaaki, ari ipiyoyetakari iriroriite. Ikaratzi kamayetaintsiri, ari isaikitaikani eejatzi janta, okempivaitakaro atziritaatyemi “Kaamanetaantsi,” apakagairimi onampivaivetakari. Ari ikaratzi jamenakoyeetairi iriroriite

okaratzi jantayetakeri. ¹⁴Ari japishoonkayeetakerori “Kaamanetaantsi” opaampapirothaatake inkaare ontagaiya. Iroka opaampapirothaatake inkaare, iroora ipaiyeetakeri “Apitetanaintsiri Kaamane-taantsi.” ¹⁵Ipoña japishoonkayeetakeri opaampapirothaatake inkaare maaroni kaari osankinatakotchane irañaayetai.

Ovakerari inkite, ovakerari kipatsi

21 ¹Ipoña noñaake ovakerari inkite, ovakerari kipatsi. Tema aritake aperotaka paisatori inkite, eejatzi paisatori kipatsi. Te iriñeetairo inkaare. ²Ipoña noñaake oshaviinkapaake inkiteki aparoni nampitsi tasorentsitsitsiri, ipaitayeetziri “Ovakerari Jerusalén.” Iri Pava ovayitakaantakerori. Ovaneenkakita, iroovaitake aparoni tsinane ovaneenkatashitari oimentyaari. ³Ari jiñaavaitaitanake shintsii janta saikamentotsiki, ikantaitzi: “iPamene! Arira osaikimotairi kipatsisatziite iroka tasorentsithaante tsika inampitaro Pava. Arira itsipatajaantaari Pava tsika isaikayetzi isheninkataari. ⁴Tema Pava osheyookiperotairine, imposhenkayetaiyaari. Ero ikaamaneyetai, tekatsi onkatsitzimovaitai, tekatsi iragaachane, tekatsi kemaantsivaitaachane. Tema ari okaratapaake maaroni iroka.”

⁵Ipoña iñaavaitanake thointainchari saikamentotsiki, ikantzi: “Novakerata-kairo maaroiteni.” Ikantanake eejatzi: “Posankinatero iroka, tema kyaaryoori ñaantsi onatzi, ari okantaitatyeeni.” ⁶Ari ikantana: “iAri overaapaaka! Naakatake oshiyarori etarori osankinarentsi. Naaka oshiyarori ovekaraantarori eejatzi. Naakatakera etakaantanakarori. Naakatake thonkaironeri. Tzimatsirika miretatsiri, ari nomiretakaiyaari jiña tsika otzimi ovañaantatsiri. Impashiitaiyaari, te opinarontsita. ⁷Irootakera noshinetakeneri kitsirinkaneriite. Naaka

Pava itzimi iñaapinkathayetai. Iriitake nonkempitakaantairi notomiite. ⁸Iro kantamaitacha eero notomitaari tharontziite, kisoshireri, kisaneeantaneri, ovantaneri, mayempiri, matsi, ñaapinkathakeriri oshiyakaarontsi, thairiite. Aña iriira taayetaachane opaampapirothaa-take inkaare, kiteryeenkataintsiri oyachaarinka. Iroora apitetanaintsine inkamayetai.”

Ovakerari Jerusalén

⁹Ikanta okaratapaake iroka, ipokashita-paakena aparoni maninkari ovasanki-taantaneri itzimi oirikakerori itasone. Ikantapaakena: “Pimpoke, noñaakemiro oshiyakaaventari tsinaneka ontzime iinantaari Oisha.” ¹⁰Jaashinenkatana-kena tonkaari otzishiki. Joñaakakenaro nampitsi tasorentsitsatsiri ipaitayeetziri Jerusalén, otzimi jovayiitairi Pava opoñaagaaro inkiteki. ¹¹Janta nampitsiki, ari jiñeetairori irovaneenkaro Pava, shipakiryaavaitake, iroovaitake okanta mapiki porekatsiri, pinaperotachari.*

¹²Iniroite okantaka otantonampro. Tzimatsi 12 tsika ikyaapiintaitzi. Tzimatsi ikaratzi 12 maninkariite aamakoventayetarori tsika ikyaapiintayeetzi. Ari josanki-nayeetakero ivairo itomiite Israel-ni. ¹³Okaratzi mava ikyaapiintayeetzi montetakariri ishitovapiintzi ooryaa. Eejatzi ikyaapiintzira ooryaa, okaratzi mava. Katonkokero, okaratzi mava. Kirinkakero, okaratzi mava. ¹⁴Tzimatsi okaratzi 12 iniroite mapi otzitakerori otantonampi. Ari osankinayetakarori 12 ivairopayeeni otyaantajanoriite.

¹⁵Irika ñaanaakenari, joirikake imonkamentoshithaki jovetsikayeetziri

oro, iro irimonkaratantyaarori otantonampi, eejatzi tsika ikyaapiintayeetzi. ¹⁶Ari omonkaranampitavakaa iroka nampitsi, te anaavakaa. Ikanta irika, jetanakaro jimonkaranampitakero, okaratzi 2,200 kilómetro osanthanka, eejatzi okaratake ojenokitzi.* ¹⁷Ipoña jimonkaratakero eejatzi otantonampi, okaratzi otontatzi 144 jimonkaratantakaro ikonaki. Iroora jimonkaratantakarori irika maninkari kempitarori ikonaki atziri otzimi jimonkaratantapiintakarori irirori.

¹⁸Iroka otantonampi, oshiyavaitakaro mapi porekaki okantaka. Jiyoshiita oro jovetsikantayeetakarori nampitsi, porekaki okantaka.* ¹⁹Itzinkamiitantakarori otantonampi, iro jaayeetake porekakiyetatsiri mapiki, pinaperoyetachari. Jiroka ovairopayeeni mapiki tsika okanta jovetsikayeetakero: jaspe, zafiro, ágata, esmeralda, ²⁰ónice, cornalina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista. ²¹Okaratakera 12 ikyaapiintayeetzi, iroora jaayeetake antaroperori kitamarori mapi, iro jimokakeri jovetsikantakarori. Maaroni avotsite nampitsi, jiyoshiita oro jovetsikayeetakarori, porekaki okantaka.*

²²Te ontzimapai janta tasorentsipanko. Tema iro inampi Avinkatharite Pava Shintsijanokitatsiri itsipataari Oisha. Iriiyetajaantakera impoyaataiyarone tasorentsipanko janta. ²³Te inkovajaan-taiya ooryaatsiri, eejatzi kashiri. Tema irovaneenkaro Pava kitainkatakagairone. Iri Oisha kempitaiyaarine ootamentotsi. ²⁴Iriitake kitainkatakotairine iraniiyetairi atziriite janta. Pinkathariite tziyaveveta-chari irovaneenkaro kipatsiki, kameethaini irisai kayetai janta iñaapinkathatairi Pava.

* 21.11,18: Kantakotachari jaka “porekatsiri,” iroora ipaiyeetziri eejatzi “jaspe.”

* 21.16: Kantakotachari jaka “2,200 kilómetro” iroora ikantayeetziri eejatzi “12,000 estadio.”

* 21.18,21: Kantakotachari jaka “porekaki,” okempitakaro okantara botella, eejatzi vidrio.

* 21.21: Kantakotachari jaka “kitamarori mapi” irojatzi ipaiyeetziri “perla.”

²⁵Eero otsirenitapai, ña okantaitatyeeni onkitaitapai. Te ashitanetaiya nampitsi janta. ²⁶Ikaratzi tzimayevetachari irovaneenkaro kipatsiki, itzimi ñaapinka-thayeetairi, kameethaini isaikayetai janta ñaapinkathatairi Pava. ²⁷Eero itzimai janta kaariperotapaatsineri, eero ifeetairi janta antayetairone ipinkayeetziri, eero itzimapai eejatzi thaiyapaachane. Intaani inampiyetaiyaaro ikaratzi josankinatakoyetakeri Oisha irañaayetai janta.

22 ¹Ipoña joñaakakenaro jiña otzimi kañaanetakaantatsiri. Kiteshaaniki okantaka. Iro shitovaatatsiri isaikamentoki Pava itsipatakari Oisha,* ²irootake shiyaatainchari niyankineki avotsi. Omontethapyataakero oshookantakaro chochoki kañaanetakaantatsiri. Okantaitani kashiriki okithotapai osarentsiki. Otekatsitakaantapai oshi. ³Eero otzimapai ovasankitaantsi janta. Ari osaikapairi isaikamento Pava, eejatzi irashi Oisha. Inkantaitatyeeni irantavaitapaineri iromperatane. ⁴Ari iriñaavoroyeetairi Pava. Inkentakotamakotaiyaaro atziriite ivairo Pava. ⁵Eero otsirenitapai janta. Eero itzimapai ooryaatsiri. Tema iri kitainkataatsine Avinkatharite Pava. Ari ikantaitatyeero impinkathariventantapai atziriite janta.

Irootaintsira impiye Cristo

⁶Ipoña ikantanakena maninkari: “Kyaaryoora onatzi iroka ñaantsi, kantatsi ankempisantero.” Tema ikempitaakerira pairani Avinkatharite Pava jiyotakaayetakeri kamantantane-riite, ari ikempitaakenari eejatzi naaka, jotyaantakenari imaninkarite joñaakayetakenaro iroka, iro iriyoeyantaiyaari iromperataneete irootzimatake avisayete tsikarika ompaiyetyaari apaata.

⁷Jiroka ikantzi Jesús: “iPamene! Irootaintsi nompiye. Kimoshirera inkantaiya inkarate kempisantakerone ikamantantaitakeri jaka osankinarentsiki.”

⁸Naakatakera Juan osankinatzirori iroka. Naaka ñaajaantakerori maaroni, naaka kemajaantakerori eejatzi. Ari notyeerovavetanaka noñaapinkathateri maninkari oñaakakenarori maaroni iroka. ⁹Ikantanakena irirori: “iEero piñaapinkathatana naaka! Ari akarataiyini jomperatai Pava, ari noshiyami eeroka, ari noshiyakari kamantantaneriite pipaiye-tziri ‘iyekiite,’ noshiyakari eejatzi inkarate kempisantairone osankinayetainchari jaka. Aña iri piñaapinkathatajaantapai Pava.”

¹⁰Ipoña ikantanakena eejatzi: “Okaratzi posankinatakotakeri avisayetatsineri apaata, eerora povitsinekakotziro, tema irootzimatake iriñeetero avisatsineri.

¹¹Ilnkaariperoshiretziiitaveete itzimi kaariperoshiretzisiri iroñaaka! Ilnkamaaroshiretziiitaveete itzimi kamaaroshiretaintsiri iroñaaka! Iirantaperotero kameethari itzimi antakerori iroñaaka! IIntasorentsishireperote itzimi tasorentsishiretaintsiri iroñaaka!

¹²Irootaintsira nompiye! Irootaintsira nompinayetairi atziriite okaratzi jantaventakeri aparopayeeni. ¹³Naakara oshiyarori etarori osankinarentsi, Naaka oshiyarori ovekaraantarori eejatzi. Naakatake etarori, Naakatake overaantyaarone. Naakatakera etakaantanakarori, Naakatake thonkaironeri.”

¹⁴Kimoshirera inkantaiya inkarate kivayetairone iithaare, inkene ishineyee-tairi chochoki añaakaantatsiri, inkene inkyaayetai ikyaapiintayeetzi nampitsiki.

¹⁵Eero ikyaayetai janta kempitakoyetariri

* 22.1: Kantakotachari jaka “kiteshaaniki” okempitakaro okantara botella, vidrio eejatzi cristal.

otsitzi, matsikantaneri, antapiintakero kamaarotatsiri, ovarianteri, ikaratzi ñaapinkathatakeriri oshiyakaaronsi, ikaratzi ametapiintakarori ithaiya.

¹⁶“Naakatakera Jesús, otyaantakeri maninkari inkamantemiro irokapayeeni, inkene povavisayeneri eeroka itzimi apatoventapiintakariri Pava tsikarikapayeeni. Naaka charinetariri David-ni. Naakatake ipaitayeezti ‘Impokiro Orimishi.’”

¹⁷Ikantzi Tasorentsinkantsi: “Pimpokeeta.” Ari okantzitari eejatzi kempitakarori tsinane iinantaityaari. Inkarate kemayetairone iroka, inkantayetai: “Pimpokeeta.” Impokayeteeta itzimi mireyetatsiri. iItzimirika kovanaintsiri irimiretyaaro jiñaa añaakaantaneri, iriravaite, te opinata!

¹⁸Tzimatsi nonkamanteriri inkarate kemairone iroka tsika osankinatakoyetakarara avisayetatsineri apaata: Tzimatsirika ovanaavaitakerone okaratzi osankinatainchari jaka, ari irovanagaineri Pava inkemaantsitaiyaari irirori okaratzi ñaaventakoyetainchari jaka osankinarentsiki.* ¹⁹Tzimatsirika thañaapithatantakyaarone okaratzi osankinatainchari jaka, ari inthañaapithataiyari apaata Pava irirori eero ishinetaineri chochoki añaakaantatsiri. Eero ikyagai nampitsiki otzimi iñaavaientakeri jaka.

²⁰Itzimi ñaaventakaantakerori maaroni iroka, ikantzi: “Irootaintsi nompiye.” Ari nokantzi naaka: “Ari onkantyaari, thaankiini pimpiye.” ²¹Onkamintha ineshinonkayetaimi Avinkatharite Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

* **22.18:** Tzimatsi ñaaventakoyetzirori okaratzi kantakotachari: “Ovanaavaitakerone okaratzi osankinatainchari jaka” itzimi ovaakaanakerori josankinayetziro. Osankinajanorentsi, ari onkantya iramenantyaarori irosankinatero kameethaini tsikara okantajaantara. Eero jovanaashivaitaro, eero jamaakivaizti aparoni. Tzimatsi pashine kantatsiri iyotagaantsi onatzi okaratzi ñaantsikoyentachari jaka irashiite maaroini, ari onkantya eero jotekantaitaro, inkantaite: “thaiyaantsi onatzi okaratzi osankinatakotachari iñaaneke Pava.”